
Kandidatspeciale i jura

2014

Kandidatspecialets titel:

Videreført anbringelse af børn og unge efter lov om social service

Når tilknytningen til anbringelsesstedet er så stærk, at anbringelsen kan videreføres uanset, at de almindelige betingelser for anbringelse ikke længere er opfyldt.

Titelblad:

Kandidatspecialets titel: Videreført anbringelse af børn og unge efter lov om social service

Når tilknytningen til anbringelsesstedet er så stærk, at anbringelsen kan videreføres uanset at de almindelige betingelser for anbringelse ikke længere er opfyldt.

In English

A Master Thesis in Social Law concerning children and young people under the age of 18 in continued care or continued residential care, although the legal foundation for care or residential care no longer exist.

Udarbejdet af: Sobi Sutharsan

Studienummer: 2009 2829

Semester: Jura 10. semester

Vejleder: John Klausen – Lektor v/Juridisk Institut, Aalborg Universitet

Sted: Aalborg Universitet – Juridisk Institut

Afleveringsdato: 14. maj 2014

Sidetotal og anslag: 60 sider og 122.743 anslag

Indholdsfortegnelse

| | |
|---|-----------|
| 1. Kapitel - Indledning | 6 |
| 1.1. Indledning | 6 |
| 1.2. Afgrænsning | 8 |
| 1.3. Problemstilling | 9 |
| 1.4. Problemformulering | 11 |
| 1.5. Metode | 11 |
| 2. Kapitel - Grundlæggende socialret på børn og unge området | 14 |
| 2.1. Formål med særlig støtte til børn og unge | 14 |
| 2.2. § 50 - undersøgelse | 16 |
| 2.3. Handleplan | 17 |
| 2.4. Anbringelse som en foranstaltning | 18 |
| 2.4.1. Anbringelsesgrundlaget | 19 |
| 2.5. Ophør af foranstaltninger | 20 |
| 2.5.1. Væsentlige ændrede forhold | 22 |
| 2.6. Genbehandlingsfrister | 22 |
| 3. Kapitel - Videreført anbringelse | 25 |
| 3.1. Indledende om videreførelse af en anbringelse | 25 |
| 3.2. Hensynene bag videreført anbringelse | 26 |
| 3.2.1. Værdierne i afgørelsen om videreført anbringelse..... | 26 |
| 3.2.2. Hensyn efter forarbejder | 27 |
| 3.2.3. Sammenfatning af hensynene | 28 |
| 3.3. Tilknytningskrav | 29 |
| 3.3.1. Begrebet tilknytningskrav | 29 |

| | | |
|--------|---|-----------|
| 3.3.2. | Hensynene bag begrebet tilknytningskrav..... | 30 |
| 3.4. | Sammenfatning af hensynet tilknytning | 31 |
| 4. | Kapitel – Begrebet barnets bedste..... | 33 |
| 4.1. | Indledende om barnets bedste | 33 |
| 4.2. | Begrebet barnets bedste | 34 |
| 4.3. | Begrebet barnets bedste i international sammenhæng..... | 35 |
| 4.3.1. | Børnekonventionen..... | 35 |
| 4.3.2. | Den Europæiske Menneskerettighedskonvention..... | 36 |
| 4.4. | Sammenfatning af hensynene bag begrebet barnets bedste..... | 38 |
| 5. | Kapitel – Tvangsadoption | 40 |
| 5.1. | Indledende om tvangsadoption..... | 40 |
| 5.2. | Tidligere regler om adoption efter adoptionsloven..... | 41 |
| 5.3. | Hensynene bag tvangsadoption | 42 |
| 5.4. | Den Europæiske Menneskerettighedskonvention | 44 |
| 5.5. | Sammenfatning af hensynene bag tvangsadoption | 45 |
| 6. | Kapitel – Diskussion af socialretlige problemstillinger | 47 |
| 6.1. | Diskussion af væsentlig hensyn og problematikker, som udspringer deraf. | 47 |
| 6.2. | Sammenfatning af diskussion | 53 |
| 7. | Kapitel – Konklusion | 54 |
| 8. | Kapitel - English abstract..... | 56 |
| 9. | Kapitel - Register | 58 |

1. Kapitel - Indledning

I dette indledende kapitel fastsættes rammen for behandlingen af dette speciale. Først behandles lov om social service indledningsvist, hvorefter det socialretlige område vedrørende børn og unge afgrænses nærmere. Afgrænsning skal føre til dette speciales problemstilling samt problemformulering. Afslutningsvis behandles i dette første kapitel metoden for løsningen af specialets juridiske valgte problemstilling.

1.1. Indledning

Lov om Social Service (herefter Serviceloven)¹ regulerer bestemmelser om rådgivning og støtte for at forebygge sociale problemer, tilbud om almene serviceydelser, og tilgodeser behov, som følger af fysisk og psykisk nedsat funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Formålet med støtte efter Serviceloven er, at fremme den enkelte persons mulighed for at klare sig selv eller lette dennes daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten, hvor støtten bygger på den enkeltes eget ansvar for denne selv og dennes familie, som gives på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte person, dennes behov og forudsætninger.

Støtten efter Serviceloven bliver vurderet i samarbejde med den enkelte person, som skal modtage hjælpen, og afgørelsen om særlig støtte træffes på baggrund af en saglig bedømmelse, herunder faglige- og økonomiske hensyn.

I overensstemmelse med Serviceloven øvrige kapitler er formålet med særlig støtte til børn og unge efter Servicelovens kapitel 11 at sikre, at børn og unge kan opnå samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Serviceloven finder således anvendelse på sociale problemer samt særlige sociale problemer, som giver behov for særlig støtte. Støtten udgør forskellige typer af foranstaltninger, og af Serviceloven fremgår, at loven også regulerer den særlige støtte om videreført anbringelse af børn og unge.

Udover at Serviceloven regulerer foranstaltningen om videreført anbringelse, regulerer Serviceloven også, at som udgangspunkt skal foranstaltninger ophøre, når formålet er nået, når foranstaltningerne ikke længere opfylder deres formål, eller når den unge fylder 18 år. Det betyder

¹ Lovbekendtgørelse nr. 254 af 2014

altså, at barnet eller den unge skal hjemgives til sin biologiske familie, når et anbringelsesgrundlag ikke længere foreligger.

Det stiller spørgsmålstejn ved den foranstaltning, som Børn og Unge-udvalget kan træffe, vedrørende en videreført anbringelse uden for hjemmet. Spørgsmålet er, hvad det retlige grundlag for en videreført anbringelse er. I forlængelse af det giver spørgsmålet også anledning til forskellige undersøgelser. Det er navnlig en undersøgelse af de hensyn, som Børn og Unge-udvalget ligger til grund for en afgørelse om videreført anbringelse uden for hjemmet. Her er det særlig interessant at klarlægge hensynene bag kravet om tilknytning til anbringelsesstedet for at videreføre en allerede eksisterende anbringelse, men hvor anbringelsesgrundlaget ikke længere eksisterer.

Det er endvidere særlig interessant, at klarlægge hvorledes Børn og Unge-udvalget vurderer, at et barn eller en ung har opnået en så stærk tilknytning, at barnet eller den unge ikke skal hjemgives til dennes biologiske familie. Og omvendt, hvilke omstændigheder der kan foreligge, så forældrene netop kan få hjemgives deres barn. Umiddelbart må vurdering hænge nøje sammen med hensynet om at tilgodese hensynet til barnet eller den unges behov for trygge og stabile opvækstvilkår ved at vægte barnet eller den unges mangeårig tilknytning til for eksempel en plejefamilie højere end forældrenes ønske om at få hjemgivet barnet.

Udover at begrebet tilknytning må skulle undersøges nærmere, giver begrebet barnets bedste også anledning til tvivl, og er derfor samtidig relevant at klarlægge. Det er relevant at klarlægge, hvad dette begreb indebærer, og dens betydning for en endelig afgørelse af om et barn eller en ung skal fortsætte sin anbringelse eller skal hjemgives. Samtidig giver begrebet barnets bedste anledning til en undersøgelse af, hvad der reelt er barnets bedste og hvorledes en retlig vurdering heraf foretages.

Ydermere giver begrebet barnets bedste og tilknytningskravet særlig anledning til tvivl, når begreberne vurderes i forhold til forældrenes ret til respekt for privatliv og ret til respekt for familieliv efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det gør det specielt, da kravene, såfremt betingelserne for videreført anbringelse er opfyldt, begrænser den biologiske familiens ret til respekt for privatliv samt familieret.

Ligeledes kan en videreført anbringelse ende i, at barnet eller den unge opnår en så stærk tilknytning sin plejefamilie, at det kan komme på tale at barnet på baggrund af stabilitet og tryghed og plejefamiliens tryghed samt stærke tilknytning ser en løsning i adoption. Ved en eventuel adoption af et barn eller en ung, der er anbragt uden for hjemmet i en videreført anbringelse, kan der i midlertidig opstå problemer i forhold til barnet eller den unges biologiske familie, og hvorvidt

denne ønsker at give sit samtykke til en eventuel kommende adoption, hvorfor en adoption kan ende i en tvangsadoption. Dette giver anledning til at undersøge, hvilke væsentlige hensyn der indgår i vurdering af en tvangsadoption er til barnets bedste.

Endeligt giver en afgørelse om videreført anbringelse anledning til tvivl om, hvilken betydning en stigende tilknytning til de biologiske forældre har for afgørelsen om fortsættelse af en videreført anbringelse. Med dette kandidatspeciale skal disse tvivlsområder forsøges afdækket.

1.2.Afgrænsning

I kandidatspecialet vil jeg beskrive og undersøge de væsentlige hensyn, som kan føre til en videreført anbringelse efter Serviceloven, herunder særligt vurdering af begreberne tilknytning og barnets bedste og de problemstillinger, som udspringer sig af disse begreber.

Jeg vil først gennemgå de vigtige principper og regler efter Serviceloven gennem en indledende analyse. Gennemgangen vil handle om formålet med støtte til børn og unge, formålet med at anbringe børn og unge, og retningslinjerne for at foretage en foranstaltning, herunder § 50-undersøgelse samt handleplaner, og endelig vil gennemgangen indeholde en beskrivelse af ophør af foranstaltninger iværksat overfor børn og unge efter Serviceloven samt genbehandlingsfrister i disse sager. Denne indledende gennemgang er nødvendigt for at få en grundlæggende forståelse for reglerne i Serviceloven om særlig støtte til børn og unge samt deres familier. Det indledende skal således fastsætte en ramme for specialet, der er nødvendig for det videre arbejde med videreførelse af anbringelser, da det også skal indgå i den vurdering, som foretages, når beslutningen om videreført anbringelse skal træffes.

Den indledende analyse skal føre direkte til en behandling af bestemmelsen om videreført anbringelse i Serviceloven, da det er yderst centralt at beskrive denne bestemmelse. Også hensynene dertil skal behandles i dette speciale for at få en grundforståelse for indholdet af den lovregulerede bestemmelse om videreført anbringelse. Samtidig vil en behandling af videreført anbringelse behøve en særlig gennemgang af vigtige begreber såsom tilknytning samt barnets bedste, da det som udgangspunkt er de afgørende kriterier for en afgørelse om videreført anbringelse efter Servicelovens bestemmelse.

Jeg vil derfor foretage en analyse af begrebet tilknytning, fordi begrebet er et krav, som skal indgå i vurdering om, hvorvidt der kan være tale om videreført anbringelse. I den forbindelse er det centralt

for dette speciale at undersøge betydningen af begrebet i en afgørelse om videreført anbringelse. Derudover vil jeg behandle begrebet barnets bedste, hvoraf jeg vil fastsætte hensynene bag begrebet, fordi barnets bedste ligeledes har væsentlig betydning for vurdering af, hvorvidt en afgørelse om videreført anbringelse kan foretages.

Endvidere behandles begrebet barnets bedste i henhold til internationalret for at afdække disse hensyn, og ligeledes fordi begrebet godtgør de indgreb, som foretages af de offentlige myndigheder overfor familier, herunder børn og unge.

Da videreført anbringelse må anses for et vidt indgreb i familiens enhed, er det nødvendigt at afdække om bestemmelsen strider mod Danmarks internationale forpligtelser, ligesom det er nødvendigt at afdække, hvilke hensyn der ligger bag det internationale begreb om barnets bedste. Det er nødvendigt at se sammenspillet mellem dansk ret og international, heri blandt hensynene mellem de internationale konventioner og de danske regler for at afdække begrebet barnets bedste så grundigt som muligt.

Endeligt klarlægges samspillet mellem de danske regler om videreført anbringelse og de danske regler om tvangsadoption, da disse blev indført i forbindelse med hinanden. Men også fordi vurderingen af barnets bedste både indgår i vurderingen, om at et barn eller en ung skal forblive hos sin plejefamilie enten ved en videreført anbringelse eller tvangsadoption.

Efter den behandling vil jeg på baggrund af denne foretage en diskussion af, hvornår væsentlige hensyn kan begrunde en videreført anbringelse, selvom anbringelsesgrundlaget ikke længere eksisterer. Samtidig diskuteres, hvilken vægt barnets tilknytning til forældrene har ved videreført anbringelser. Hertil medtages også synspunkter i forhold til retssikkerhed, rettigheder beskyttet af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og endeligt væsentlige ændringer af forholdende hos anbringelsessted, barnet eller den unge.

Afslutningsvis afgives en samlet konklusion på specialet med henblik på at svare på specialet problemformulering, og deraf afledte problemstillinger samt overvejelser vedrørende videreført anbringelse af børn og unge efter dansk socialretslovgivning.

1.3. Problemstilling

Som udgangspunkt skal anbringelse af børn og unge uden for hjemmet ophøre, når formålet er nået, når anbringelsen ikke længere opfylder dets formål, eller når den unge fylder 18 år. Trods det har

lovgiver reguleret, at ophør af foranstaltninger kan fraviges, når et barn eller en ung opnår tilknytning til sit anbringelsessted. Det vil sige, at Børn og Unge- udvalget kan træffe afgørelse om, at et barn eller ung kan blive anbragt i en videreført anbringelse hos samme anbringelsessted uanset, at anbringelsesgrundlaget ikke længere er til stede.

Dette kan anses for at være et vidt indgreb såvel overfor barnet eller den unge som dennes familie og deres ret til respekt for deres familieliv, hvorfor det er relevant at undersøge hensynene bag bestemmelsen, herunder hensynet til kravet om tilknytning samt hensynet til barnets bedste.

Det er ligeledes relevant at afklare problemstillingen, fordi på trods af, at betingelserne om barnets bedste og tilknytningskrav er lovfastsatte, er det svært at udlede konkrete hensyn, som skal indgå i den vurdering, som de offentlige myndigheder skal træffe.

Da der ikke fremgår konkrete vurderingselementer i lovbestemmelsen til begreberne tilknytning og barnets bedste, giver det også anledning til at undre sig over, hvilke retlige hensyn der skal træffes afgørelse på baggrund af når afgørelse om videreført anbringelse træffes. Det giver samtidig anledning til, at undre sig over, hvorfor barnet eller den unge overhovedet skal anbringes uden for hjemmet, og om det kan være barnets bedste at blive hos sin biologiske familie, trods denne er medvirkende til at barnets mistrives, eller om det kan være barnets bedste at blive afskærmet fra sin biologiske familie på grund af sin tilknytning til anbringelsesstedet, således at barnet eller den unges tilknytning til sin biologiske familie svækkes. Ligesom det er relevant at undersøge mulighederne for at få hjemgivet barnet igen, trods en videreført anbringelse.

En anden del af problemstilling som specialeemnet giver anledning til, er overvejelserne bag bestemmelsen om videreført anbringelse i forhold til Danmarks internationale forpligtelser, herunder om bestemmelsen om videreført anbringelse strider mod internationale forpligtelser fordi det er et indgreb i familiens enhed. Ligeledes er det vigtigt, eftersom Danmark har internationale forpligtelser at fortolke international ret vedrørende begrebet barnets bedste.

Desuden giver det anledning til tvivl om de danske tvangsadoptioners regler vil indskrænke biologiske forældres mulighed for at få deres barn hjemgivet igen. Det er en særlig problemstilling, som må have en sammenhæng med regulering om videreført anbringelse, fordi reglerne om tvangsadoption indførtes i forbindelse med indførelsen af videreført anbringelse.

Alt i alt giver dette emne anledning til en del tvivl om, hvilke hensyn der er væsentlige nok til en videreført anbringelse, og om afvejningen er den samme, uanset om det er videreført anbringelse eller tvangsadoption eller om videreført anbringelse blot er det første trin, som på sigt skal føre til

en tvangsadoption, og hvorledes begreberne tilknytning og barnets bedste afgøres, og endeligt hvornår væsentlige hensyn kan begrunde en videreført anbringelse.

1.4.Problemformulering

På baggrund af ovenstående problemstilling kan følgende problemformulering formuleres: **Hvornår kan væsentlige hensyn begrunde videreført anbringelse uanset at anbringelsesgrundlaget for anbringelse ikke længere er opfyldt, og hvilken betydning har barnets tilknytningen til de biologiske forældre i afgørelsen om videreført anbringelse?**

1.5.Metode

For at behandle projektets problemstilling, herunder problemformulering anvendes retsdogmatisk metode. Retsdogmatik er en retsvidenskab, der beskæftiger sig med retlige fænomener, og er en systematisk aktivitet, som gør iagttagelser almindelige i forhold til teori og generelle begreber². Udover retsdogmatik findes andre vigtige retsvidenskaber såsom retshistorie, retssociologi, retsfilosofi, international komparativ ret og retspolitik. Trods retsdogmatikken er den mest udbredte retsvidenskab, inddrages alligevel momenter fra de øvrige videnskaber, herunder komparativ ret, retspolitik og overvejelser om metode.

Udover at være den mest udbredte retsvidenskab er retsdogmatikken også en vigtig del af retsvidenskab, fordi hensigten med retsdogmatik er at klarlægge gældende ret, hvilket i øvrigt er formålet med dette speciale, fordi specialet skal klarlægge gældende ret på det socialretlige område vedrørende børn og unge. Klarlæggelsen af gældende ret via retsdogmatikken sker gennem beskrivelser, fortolkning, analyser og systematiseringer, hvilket også vil blive fremgangsmåden i dette speciale.

Retsdogmatikken er ligeledes forbundet med den praktiske retsanvendelse, og derfor skal retsdogmatikken også gøre brug af den juridiske metode³. Den juridiske metode handler om læren

²Carsten Munk Hansen: ”Rettens grund – filosofi, videnskab, metode”, Kompendium, 2010.

³Carsten Munk Hansen: ”Rettens grund – filosofi, videnskab, metode”, Kompendium, 2010.

om valg af retskilder, fortolkning, faktum og resultat. Derfor skal det via retdogmatisk metode anvendes de samme fortolkningsprincipper i dette speciale, som anvendes i det praktiske retsliv.

Dette speciale skal gennem juridisk metode bruge forskellige typer af retskilder. Hovedsagligt bruges lov og retspraksis i form af afsagte domme samt lovforarbejder, herunder lovforslag. Derudover anvendes betænkninger og vejledninger. Angående juridisk faglitteratur skal det konstateres at juridisk faglitteratur ikke anvendes som retskilde i retsdogmatikken, og derfor anvendes juridisk litteratur ikke som retskilde i dette speciale⁴. Trods juridisk faglitteratur ikke har retskildeværdi, er juridisk faglitteratur anvendt som inspiration for mange juridiske forfattere til at forstå, tolke og diskutere lovbestemmelser, hvilket også vil indgå i dette kandidatspeciale.

Den primære retskilde er lov, ligesom retspraksis er primær retskilde. Grunden til at retspraksis er primær retskilde, er, at domme og afgørelser er udtryk for gældende ret bestemt af det danske retssystem. Derudover anvendes lovforarbejder. Forarbejder er også en vigtig retskilde til brug for yderligere forklaring og supplerende til lovfortolkning. Da lovforarbejder er lovgivers bemærkninger og supplerende til lovfortolkning, har lovforarbejder ikke samme retskildeværdi som gældende lov.

I dette speciale anvendes som den primære retskilde gældende lov, Serviceloven samt retspraksis, som også regulerer gældende ret på det socialretlige område for børn og unge vedrørende videreført anbringelse. Derudover anvendes forarbejder til Servicelov for undersøgelse af hensynene bag lovens bestemmelser. Ligesom gældende lov om adoption anvendes, og dertil gældende forarbejder samt retspraksis inden for området om tvangsadoption. Til brug for løsning af kandidatspecialets problemformulering anvendes i høj grad lovarbejder for at undersøge, hvilke hensyn der ligger bag bestemmelsen om videreført anbringelse samt hensynet til barnets bedste.

Specialets valg af retspraksis er valgt med udgangspunkt i Serviceloven samt dennes lovforarbejder samt i lov om adoption. Ligeledes anvendes domme afsagt af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Eftersom den Europæiske Menneskerettighedskonvention er inkorporeret i dansk ret, er Den Europæiske Menneskerettighedskonvention også gældende ret, som Danmark er forpligtet af. Det betyder samtidig, at danske borgere kan bringe tvister om krænkelse af rettigheder efter konventionen for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Modsat Den Europæiske Menneskerettighedskonvention er FN's Børnekonvention blot ratificeret af Danmark. Konventionen er derfor en retskilde, som de danske socialretlige love skal tolkes i

⁴Carsten Munk Hansen: "Rettens grund – filosofi, videnskab, metode", Kompendium, 2010.

overensstemmelse med. Disse internationale konventioner vil også indgå som en del af de retskilder, der anvendes i specialet.

Udover disse retskilder anvendes i dette speciale den gældende vejledning om særlig støtte til børn og unge udstedt af socialministeriet. Denne anvendes fordi vejledningen beskriver den administrative regulering af en bestemmelse, herunder retningslinjerne for udførelsen af en i lov fastsat opgave. Eftersom vejledninger gælder administrativt, er vejledninger kun bindende for den myndighed, som modtager vejledningen. Det vil sige, at vejledninger ikke er gældende for den enkelte borger. Herefter kan det diskuteres, hvilken retskildeværdi vejledninger faktisk har. Eftersom vejledninger ikke har tilstrækkelig hjemmel for indgreb i borgeres forhold, og fordi vejledninger er udstedt af en myndighed til en underordnet myndighed, og vejledninger gælder administrativt, samt fordi vejledninger ikke er en retsregel, har vejledninger en lav grad af retsværdi i forhold til lov.

Udover vejledninger anvendes også administrativ praksis i form af afsagte afgørelser fra Ankestyrelsen, som i øvrigt fungerer som en administrativ myndighed. Ankestyrelsens afgørelser kan formentlige betegnes som en uskreven retskilde, fordi den administrative praksis ikke er skrevet i for eksempel en vejledning, men er udviklet ved myndighedens afgørelser. Da det er en administrativ myndighed, som skaber denne administrativ praksis, kan det diskuteres, hvilken retskildeværdi administrativ praksis har. Eftersom den administrative praksis er med til at sikre, at borgeres sager besluttet ensartet i sammenlignelig situationer virker den administrativ praksis som en retsgaranti for borgerne. Men eftersom administrativ praksis ikke er nedfældet i lov, er retsværdien lav sammenlignet med lov, hvorfor administrativ praksis kan indbringes for domstolene, som kan prøve gyldigheden af den administrative praksis.

2. Kapitel – Grundlæggende socialret på børn og unge området

I dette kapitel beskrives den sociale lovgivning vedrørende videreført anbringelse, der udgør den nødvendige ramme for grundforståelsen af sociallovgivningen på børn- og ungeområdet. Først behandles formålet med særlig støtte til børn og unge, hvorefter den børnefaglige undersøgelse behandles. Dette leder frem til den lovregulerede handleplan, som skal udfærdiges, før foranstaltninger kan iværksættes. I den forbindelse behandles kun foranstaltningen om anbringelse og herunder anbringelsesgrundlaget, og ikke de øvrige foranstaltninger. Til sidst behandles som et naturligt led i denne proces ophøret af de iværksatte foranstaltninger samt genbehandlingsfristerne. Dette skal udgøre grundrammen for det videre arbejde med videreført anbringelse.

2.1. Formål med særlig støtte til børn og unge

Med reformen Barnets Reform, som satte større fokus på barnet, blev den gældende formålsbestemmelse i servicelovens § 46 om særlig støtte til børn og unge ændret, således bestemmelsen blev præciseret⁵. Formålet med bestemmelsen er, at yde støtte til børn og unge, som har et særligt behov for at sikre, at børn og unge kan opnå de samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Af bestemmelsens ordlyd er formålet med at yde særlig støtte til børn og unge blandt andet at sikre kontinuitet i opvæksten, opbygning af kompetencer til at indgå i sociale relationer og netværk, støtte barnet og dens unges skolegang, jf. servicelovens § 46, stk.1, nr. 1-5. Barnet eller den unge skal så vidt det er muligt sikres kontinuitet i opvæksten og vokse op i et trygt omsorgsmiljø, som også tilbyder nære og stabile omsorgsrelationer. Samtidig skal støtten være tidlig og helhedsorienteret, således problemer og andre udfordringer forebygges og afhjælpes, jf. servicelovens § 46, stk.2. Endvidere skal støtten bygge på barnets egne ressourcer, og barnets synspunkter skal inddrages i det omfang, det kan lade sig gøre, jf. servicelovens § 46, stk.3.

Bestemmelsens målsætningen er at yde en indsats overfor børn og unge, som har et særligt behov⁶, hvorfor der lægges afgørende vægt på, at støtten ydes på baggrund af barnets eller den unges

⁵Lovforslag nr. 178 af 2009/2010.

⁶Lovforslag nr. 178 af 2009/2010.

bedste. Det betyder samtidig, at det er et behov, som øvrige regler og sektorer ikke kan behandle, men som kun Serviceloven regulerer⁷. Ligesom hensynet til barnets bedste også vægter tungest ved interessekonflikt mellem forældrenes interesse og hensynet til barnets bedste.

Generelt set udgør formålsbestemmelsen en overordnet ramme for de øvrige bestemmelser i Serviceloven om særlig støtte til børn og unge, og fremhæver de vigtigste fokuspunkter, såsom kontinuitet, personlig udvikling, kompetencer til sociale relationer og netværk, barnets sundhed, barnets forberedelse til voksenlivet.

Det kan diskuteres, hvilken betydning en formålsbestemmelse har. Forfatter Kirsten Ketscher skriver i hendes lærebog om grundværdier, som præger formålsbestemmelsen, og at den danske lovgivning er blevet mere værdiorienteret i lovteksten, således at sociale love har formålsbestemmelser, hvoraf de værdier som blandt andet er grundlaget for loven også skal indgå i fortolkningen af loven⁸. Endvidere påpeger Kirsten Ketcher, at formålsbestemmelsen bestemmer de overordnede hensyn, som skal indgå i en afgørelse. Også forfatter Jon Andersen påpeger, at kriterier som findes i formålsbestemmelser formodningsvis skal vægtes højt, og at kriterierne i formålsbestemmelsen som det mindste skal indgå⁹. På den ene side kan det argumenteres at en formålsbestemmelse er en programmerklæring, og at den er så general at bestemmelsen reelle indhold blot er udtryk for de værdier loven bygger på. Mens det på den anden side kan argumenteres for, at formålsbestemmelsen er afgørende, da afgørelser skal træffes i overensstemmelse med formålsbestemmelsen. Endeligt har ombudsmanden i en kritik udtalt, at *”formålsbestemmelsen lægger en overordnet ramme for lovens øvrige bestemmelser vedrørende særlig støtte til børn og unge, som skal fortolkes i lyset af lovens formål.”*¹⁰

I dette speciale vil brugen af formålsbestemmelsen i Servicelovens kapitel 11 indgå som et element, der indgår i afgørelsen om et barn eller en ung skal anbringes i en videreført anbringelse, fordi formålsbestemmelsen er et udtryk for de overordnede hensyn og de retslige værdier.

⁷Jf. sektoransvarlighedsprincip.

⁸Kirsten Ketscher, Socialret – Principper, rettigheder, værdier, side 172.

⁹Jon Andersen, Socialret, side 126.

¹⁰Ombudsmandsudtalelse af 10. april 2014, dokument nr. 13/05229-11/CLA, side 8.

2.2.§ 50 - undersøgelse

Det er altafgørende, at foretage en undersøgelse af barnet eller den unges forhold efter Servicelovens § 50, hvis det antages at der er behov for særlig støtte, herunder anbringelse uden for hjemmet, som kan ende i videreført anbringelse.

Den omtalte undersøgelse betegnes oftest som en § 50- undersøgelse, og undersøgelsen kan iværksættes på baggrund af en henvendelse fra familie, barnet eller den unge selv eller kommunen. Der er en række krav til udførelsen og gennemførelsen af undersøgelsen, og undersøgelsen skal ifølge ordlyden gennemføres så skånsomt som forholdene tillader det. Undersøgelsen skal altså være proportional, således at undersøgelsen ikke må være mere omfattende end formålet tilsiger. Det betyder også, at såfremt en mindre indgribende foranstaltning kan løse barnets behov for støtte, vælges denne fremfor en foranstaltning om anbringelse uden for hjemmet.

Undersøgelsen skal anlægge en helhedsbetragtning og omfatte for eksempel barnets udvikling og adfærd, familieforhold, skoleforhold, sundhedsforhold, fritidsordning og venskaber og andre relevante forhold, jf. Servicelovens § 50, stk. 2. Undersøgelsen suppleres ved en samtale med barnet eller den unge så barnets eller den unges synspunkter også varetages. Disse punkter er også særlig relevante ved vurdering af tilknytningskravet, hvorfor det behandles mere i kapitel 3.

Den børnefaglige undersøgelse skal gennemføres i samarbejde med forældremyndighedsindehaveren. Dette samarbejde er meget vigtigt at opnå, særligt på grund af det fremtidige forløb¹¹. Samarbejdet er også særlig vigtigt at opnå i sager om videreført anbringelse, for at sikre stabilitet for barnet. Som udgangspunktet skal kommunalbestyrelsen aktiv forsøge at opnå dialog og samarbejde med forældrene om undersøgelsen, herunder accept til undersøgelsen og formålet med undersøgelsen. Det er dog ikke et krav, at der sker samtykke fra forældremyndighedsindehavere for at foretage undersøgelsen, hvilket vil sige at undersøgelsen foretages uanset samtykke modsat tidligere ret da det taler for barnets bedste¹², ligesom det ikke er et krav at forældrene skal samtykke til en anbringelse uden for hjemmet eller afgive samtykke til en videreført anbringelse.

¹¹Lovforslag nr. 178 af 2009/2010.

¹²Lovforslag nr. 178 af 2009/2010.

Afslutningsvis foretages denne undersøgelse også, dog i revideret form, når Børn og Ungeudvalget skal træffe afgørelse om videreførelse af en anbringelse, når kommunalbestyrelsen indstiller om dette, hvorfor det omtales mere nedenfor, jf. kapitel 3.

2.3. Handleplan

Inden der træffes en foranstaltning efter reglerne om særlig støtte til børn og unge i Servicelovens kapitel 11, for eksempel en anbringelse uden for hjemmet, som senere kan udvikle sig til en videreført anbringelse, skal kommunalbestyrelsen udarbejde en handleplan, jf. servicelov § 140. Formålet med handleplanen er at sikre, at formålet med foranstaltningen er beskrevet, og at klare mål for indsatsen fremgår heraf.

Som hovedregel skal handleplanen udarbejdes efter, at kommunalbestyrelsen har foretaget en børnefagkyndig undersøgelse efter Servicelovens § 50 af barnets eller den unges forhold. Derfor skal handleplanen udarbejdes med udgangspunkt i de oplysninger, som fremkommer af den børnefagkyndige undersøgelse, den såkaldte § 50-undersøgelse, jf. ovenfor afsnit 2.3. Yderligere forpligtes kommunalbestyrelsen til at forholde sig til barnets eller den unges forhold og problemer, som skal handles på og gøres en indsats for. Endeligt skal formålet med indsatsen også angives i handleplanen. På denne måde sikres barnets retssikkerhed, således den mest hensigtsmæssige foranstaltning foretages. Spørgsmål vedrørende barnets retssikkerhed diskuteres nærmere i kapitel 6.

Kommunalbestyrelsen skal overholde en lovfastsat frist, da det er hjemlet, at kommunalbestyrelsen har en frist på 4 måneder til at udfærdige en endelig handleplan, som skal indeholde formålet med indsatsen, og hvilken indsats der er nødvendig for at opnå formålet med indsatsen, jf. Servicelovens § 140, stk. 1, 3. pkt. og stk. 3, 1. pkt. Fristen på de 4 måneder løber fra det tidspunkt, hvor der er truffet afgørelse om, at der skal iværksættes en foranstaltning. Denne undersøgelse anvendes som nævnt i en revideret form, når kommunalbestyrelsen indstiller om videreført anbringelse til Børn og Ungeudvalget. Det vil sige, at fristen for udarbejdelsen foreligger, når indstillingen indgives til Børn og Ungeudvalget.

Der er flere centrale formål med handleplanen, det første er, at handleplanen på en klar og konkret måde angiver formål og mål for indsatsen, for det andet skal handleplanen sikre en god opfølgning på effekten af indsatsen, for det tredje skal handleplanen give familien et overblik over sagens

forløb, og som det fjerde centrale formål skal handleplanen give en konstruktiv overlevering af sagen ved et eventuelt sagsbehandlerskift¹³. Derudover er der krav om, at handleplanen indeholder konkrete mål i forhold til barnet eller dens unge trivsel og udvikling, jf. Serviceloven § 140, stk.3, 3. pkt. De angivne mål skal således også være i overensstemmelse med det overordnede formål med støtten, jf. Servicelovens § 46. Det vil sige, at handleplanen skal forholde sig til de relevante ressourcer og problemer. Netop af denne grund udfærdiges denne undersøgelse ved indstillingen til videreført anbringelse. Som det fremgår af disse formål er fokus på barnet og barnets behov for stabilitet, kontinuitet i anbringelsen, hvorfor denne handleplan er særlig central at udfærdige grundig.

Endeligt betyder en klar sammenhæng mellem behov og indsats, at udgangspunktet for kontinuitet styrkes.¹⁴ På den måde undgås foranstaltninger, som ikke giver de forbedringer, som er ønsket. Det sker blandt andet på baggrund af, at den korrekte foranstaltning vælges fra begyndelsen, og på baggrund af, at det bedre kan vurderes, hvornår indsatsen bør ændres. Ændringen sker på baggrund af faglige argumenter for at ændre indsatsen eller ændre handleplanen. Det kunne for eksempel være, at formålet er nået hurtigere end forudsat eller den forkerte foranstaltning er valgt.

Efter Servicelovens § 140, stk.4, 1. pkt. er det et krav, at der i handleplanen angives den forventede varighed af indsatsen. Trods det er vanskeligt at angive varigheden af indsatsen, skal det overvejes, hvor lang tid foranstaltningen skal gælde. Dette kan især have betydning for forældrenes indsats og samarbejde. Derfor kan der ved anbringelse uden for hjemmet angives, hvilke former for støtte der selvstændigt skal iværksættes overfor familien i forbindelse med at barnet eller den unge skal anbringes uden for hjemmet, jf. servicelovens § 140 stk.4.

2.4. Anbringelse som en foranstaltning

En videreførelse af en anbringelse kræver, at myndigheden i første omgang har truffet afgørelse om en anbringelse uden for hjemmet. En anbringelse uden for hjemmet træffes med hjemmel i servicelovens § 52, hvoraf forskellige typer af foranstaltninger som kan iværksættes fremgår.

¹³Vejledning nr. 9007 af 2014, pkt. 332.

¹⁴Lovforslag nr. 178 af 2009/2010, bemærkning nr. 65 samt almindelige bemærkninger 3.4.3.

For at træffe afgørelse om anbringelse skal betingelse, om at foranstaltningen skal anses at være af væsentlig betydning for barnets eller unges særlig behov for støtte være opfyldt, jf. Servicelovens § 52, stk.1. Samtidig skal kommunen vælge den foranstaltning, som bedst kan løse de problemer og behov, som barnet eller den unge har, hvilket i øvrigt er afdækket efter en § 50- undersøgelse, som nævnt ovenfor.

2.4.1. Anbringelsesgrundlaget

Navnlig anbringelsesgrundlaget er vigtigt at fastsætte. Anbringelsesgrundlaget er det grundlag, som skal være til stede for overhovedet at anbringe et barn eller en ung. Samtidig er anbringelsesgrundlaget det grundlag, som faktisk ikke længere skal være til stede for at fortsætte barnets foranstaltning i en videreført anbringelse.

Efter bestemmelsens ordlyd skal anbringelsen være begrundet i, at have væsentlig betydning for barnet eller den unges særlige behov for støtte. Det betyder, at myndigheden skal foretage en grundig vurdering af barnet eller den unge, men også dennes familie og deres situation og de konkrete problemer, som barnet eller den unge eller familien har, og de behov for støtte disse problemer giver. Samtidig lægges vægt på, at kommunen altid skal vælge den foranstaltning, som er den bedste i forhold til barnets bedste, således barnet eller den unge for den støtte som det har brug for.

Det vil sige, såfremt den børnefaglig undersøgelse peger på, at anbringelse af barnet uden for hjemmet har væsentlig betydning for barnets behov for støtte, vil foranstaltningen blive anbringelse uden for hjemmet.

Endvidere anfører forfatter Bente Adolphsen, at behovet for støtte skal være over det behov, som et jævnaldrende barn har, og som forældrene egentlig skulle sørge for, hvilket vil sige at der skal være et individuelt behov, som kommer af enten særlige problemer fra barnet eller forældrenes manglende evne til at sørge for barnet ¹⁵. Støtten skal netop gøre det muligt for det konkrete barn, at opnå samme muligheder som jævnaldrende børn, hvorfor vurdering om at foranstaltning skal have væsentlig betydning må afvejes efter det konkrete barns mulighed for at få samme behov som jævnaldrende og barnets forældres mulighed for at give dette behov.

Så vidt det er muligt, skal afgørelsen om foranstaltningen om anbringelse uden for hjemmet træffes med samtykke fra forældremyndigheden. Dog kan samtykkekravet fraviges i nogle tilfælde, blandt

¹⁵Bente Adolphsen, Udsatte børn – Foranstaltninger efter serviceloven, side 15.

andet ved anbringelse uden for hjemmet og videreførelse af anbringelse, jf. servicelovens § 52, stk.1. Såfremt kommunen træffer afgørelse om anbringelse uden for hjemmet, uagtet om det er med eller uden samtykke, kan barnet eller den unge anbringes for eksempel i plejefamilier, kommunale plejefamilier, netværksplejefamilier, egne værelser, kollegier, opholdssteder for børn og unge eller døgninstitutioner, herunder delvis lukkede døgninstitutioner, jf. servicelovens § 66, stk.1. Videreførelse af en anbringelse sker typisk i tilfælde, hvor et barn eller en ung anbringes hos en plejefamilie, dog kan det også forekomme i tilfælde, hvor barnet eller den unge er anbragt på et opholdssted.

Afslutningsvis kan det påpeges, at anbringelsesgrundlaget i videreført anbringelse kan siges at være den stærke tilknytning til anbringelsesstedet.

2.5.Ophør af foranstaltninger

Når barnet er anbragt uden for hjemmet, er formålet, at barnet skal støttes, og på et tidspunkt vil foranstaltningen skulle ophøre. Det kan forekomme på forskellige måder, hvilket klarlægges nærmere neden for.

Foranstaltninger efter Servicelovens § 52, stk.3 skal ophøre, når formålet er nået, når de ikke længere opfylder deres formål eller som det tredje, når den unge fylder 18 år, jf. servicelovens § 68, stk.1.

Betingelsen for at et barn eller ung, der er anbragt uden for hjemmet kan hjemgives er, at kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om hjemgivelse, jf. servicelovens § 68, stk. 2. Af lovforslaget til loven¹⁶ fremgår, at bestemmelsen om hjemgivelse skulle understøtte den ændrede proces angående hjemgivelser, hvor det skal være det velovervejede og tilrettelagte forløb for barnet eller den unge, der vægtes højere end forældrenes mulighed for at få barnet hjem umiddelbart. Dette hænger også nøje sammen med, at barnet sikres en form for stabilitet.

I særlige tilfælde kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse, om at der ikke skal være en hjemgivelsesperiode, jf. Servicelovens § 68, stk. 2, 2. pkt. Eksempler på særlige tilfælde, som ikke kræver en hjemgivelsesperiode kan være i tilfælde, hvor barnet er anbragt hos en plejefamilie, og plejeforældrene skal flytte eller siger sit job som plejeforældre op på samme tidspunkt, som det

¹⁶Lovforslag nr. 116 af 2009.

anbragte barn eller unge skal hjemgives, eller hjemgivelsen passer med barnets eller den unges skolestart.

Ligeledes fremgår betingelser om hjemgivelse af Servicelovens § 68, stk.3, hvor det er lovfastsat, at kommunalbestyrelsens afgørelse om hjemgivelse og fastsættelse af hjemgivelsesperioden skal træffes inden 7 dage i de tilfælde, hvor forældre til et barn eller en ung anbragt med samtykke fra forældre henvender sig med ønsket om at få hjemgivet fra en frivillig anbringelse. Denne frist må ses i forhold til hensynene til både børnene og forældre, der ønsker en hjemgivelse, og at tidsperspektivet for hjemgivelse hurtigt skal fastsættes, for på den måde får børnene og forældrene tryghed og ved hvorledes deres livssituation ændres.

I forhold til videreførelse af en anbringelse ville ophøret af den videreført anbringelse forekomme, såfremt barnet eller den unge ikke længere havde det tilknytningsforhold til anbringelsesstedet, der begrundede den videreførte anbringelse, fordi anbringelsen ikke længere opfyldte sit formål og dermed skulle dermed ophøre. Firkantet sagt kan anbringelsesgrundlaget siges at være tilknytningen til anbringelsesstedet, og hvis dette grundlag ikke længere eksisterer skal foranstaltningen ophøre, jf. kapitel 2, afsnit 2.4.1.

I denne situation, hvor kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om hjemgivelse af børn, som har været anbragt i en videreført anbringelse, skal kommunalbestyrelsen orientere Børn og Ungeudvalget om det. Omvendt hvis kommunalbestyrelsen ikke mener, at der kan foretages hjemgivelse af et barn, skal sagen forelægges til afgørelse i Børn og Ungeudvalget, jf. Servicelovens § 68, stk.6.

Det vil således sige, at såfremt kommunalbestyrelsen ikke kan imødekomme forældrenes ønske om hjemgivelse, skal kommunalbestyrelsen forelægge en anmodning fra forældrene om hjemgivelse af barnet eller den unge til afgørelse i Børn og Ungeudvalget. En af grundene til at kommunalbestyrelsen ikke kan imødekomme forældres ønske, om hjemgivelse kan være begrundet i barnets tilknytning til anbringelsesstedet, hvorfor Børn og Ungeudvalget kan træffe afgørelse om en videreført anbringelse.

Kommunalbestyrelsen kan således afvise at behandle en begæring fra forældrene om hjemgivelse af et barn eller en ung, der er anbragt efter § 58 med en længere genbehandlingsfrist efter § 62, stk.5, eller efter § 68a, hvis der ikke er sket væsentlige ændringer af forholdene hos anbringelsesstedet, barnet eller den unge, jf. Servicelovens § 68, stk.7. Netop dette er særlig relevant, hvorfor det diskuteres nærmere, jf. straks neden for i kapitel 2, afsnit 2.5.1. samt kapitel 6.

2.5.1. Væsentlige ændrede forhold

Såfremt kommunalbestyrelsen afviser, at behandle en begæring fra forældrene om hjemgivelse af et barn, som er anbragt efter Servicelovens § 68a, skal dette være begrundet i væsentlige ændringer af forholdene hos anbringelsesstedet, barnet eller den unge. Denne bestemmelse åbner dermed op for muligheden om, at såfremt der er væsentlige ændringer i forholdet hos anbringelsesstedet eller barnet, kan hjemgivelse finde sted, og de biologiske forældre vil få mulighed for at få barnet hjem igen.

I forhold til § 68a vil væsentlige ændringer kunne være, at barnet eller den unge ikke længere føler et stærkt tilhørsforhold til anbringelsesstedet, men opnår et større tilknytningsforhold til forældremyndighedsindehaveren. Dette kan ske i forbindelse med øget samvær med forældremyndighedsindehaveren.

Såfremt kommunalbestyrelsen vurderer, at forholdene for barnet eller den unge eller forældremyndighedsindehaveren har ændret sig væsentligt, skal kommunalbestyrelsen realitetsbehandle forældrenes anmodning om hjemgivelse, og kommunalbestyrelsen skal i den forbindelse iværksætte de fornødne undersøgelser, for at træffe afgørelse om hjemgivelse eller forelægge sagen for Børn og Unge- udvalget, hvis der ikke er grundlag for hjemgivelse.

Det betyder samtidig, at trods barnet på tidspunktet for afgørelsen om anbringelse uden for hjemmet har større tilknytning til sit anbringelsessted end sin familie, udelukker det ikke muligheden for at barnet på et senere tidspunkt kan opnå tilknytning til sin biologiske familie igen. Dette diskuteres nærmere i kapitel 6.

2.6. Genbehandlingsfrister

Efter Servicelovens § 68a skal afgørelser om videreførelse af en anbringelse ikke forelægges for Børn og Unge- udvalget til fornyet afgørelse efter Servicelovens § 62. Selvom afgørelser om videreførelse af en anbringelse ikke skal forelægges for Børn og Unge- udvalget til fornyet afgørelse efter genbehandlingsreglerne, er det stadig interessant at diskutere den nye genbehandlingsfrist på 3 år.

Det er interessant, fordi med en genbehandlingsfrist på 3 år nås også den nederste grænse for det særlige krav om tilknytning, hvorefter et barn kan blive anbragt i en videreført anbringelse. Det interessante spørgsmål er, om indførelsen af den nye genbehandlingsfrist på 3 år åbner op for muligheden for videreførelse af en anbringelse.

Som udgangspunkt omhandler genbehandlingsfristerne efter Servicelovens § 62 to situationer, hvor barnet har været anbragt uden for hjemmet uden samtykke. Den første situation er, at hvis barnet eller den unge ikke har været anbragt uden for hjemmet inden for det seneste år før datoen for den aktuelle anbringelse, forudsætter en oprettelse af en foranstaltning efter § 58 ud over 1 år fra Børn og Unge-udvalgets afgørelse fornyet afgørelse i udvalget. Den anden situation er, hvis barnet eller den unge har været anbragt uden for hjemmet inden for det seneste år før datoen for den aktuelle anbringelse, forudsætter opretholdelse af en foranstaltning efter § 58 ud over 2 år fra Børn og Unge-udvalgets afgørelse fornyet afgørelse i udvalget.

En modifikation til disse udgangspunkter foreligger i bestemmelsen stk. 5 om en genbehandlingsfrist på 3 år. Som det ses i stk. 5 har Børn og Unge-udvalget mulighed for i særlige tilfælde at træffe afgørelse om, at en anbringelse af et barn under 1 år uden for hjemmet uden samtykke, skal gælde i 3 år, hvis det er overvejende sandsynligt, at de forhold, der begrunder anbringelsen vil være til stede i hele denne periode. Det betyder, at sagen ikke skal følge de normale frister for genbehandling i § 62, stk. 1 og 2.

Det vil samtidig sige, at anbringelsesgrundlaget ikke skal prøves under den 3-årige periode, medmindre forældrene begærer hjemgivelse, og der er sket væsentlige ændringer af forhold barnet, den unge eller anbringelsesstedet. Og såfremt barnet har opnået en stærk tilknytning til anbringelsesstedet, vil der kunne være grundlag for at træffe afgørelse om videreførelse af anbringelsen, også selvom det oprindelige anbringelsesgrundlag ikke længere er til stede.

Med indførelsen af den nye genbehandlingsfrist på 3 år i sager om børn, der ikke er fyldt 1 år og indførelsen af videreført anbringelse, hvor sagen ikke skal foreligges til genbehandlingsfrist antyder det, at lovgiver i højere grad lægger vægt på at anbringe små børn i en videreført anbringelse, samt varighed af genbehandlingsfristen kan vare udover 3 år.

Trods genbehandlingsfristen på 3 år kun skal anvendes i særlige tilfælde, og hvis det er overvejende sandsynligt, hvilket tyder på en streng bestemmelse, har lovgiver stadig åbent muligheden for en genbehandlingsfrist på 3 år.

En af konsekvenserne af at en genbehandlingsfrist skal gælde i 3 år kan være, at barnet opnår så stærk tilknytning til anbringelsesstedet, at barnet ikke skal hjemgives, trods anbringelsesgrundlaget ikke længere foreligger.

I det tilfælde Børn og Unge- udvalget kommer frem til, at der ikke er opnået så stærk tilknytning, skal barnet eller den unge hjemgives. Denne situation vil formentlig forekomme sjældent i praksis, specielt fordi persongruppen, som er omfattet, er anbragte børn under 1 år, og barnets eneste tilknytning i sådanne tilfælde højst sandsynligt vil være til anbringelsesstedet.

Netop dette hænger sammen med, hvorfor videreførelse af en anbringelsen ikke skal forelægges for Børn og Unge- udvalget til fornyet afgørelse, da hensynet i bestemmelsen netop er den stærke tilknytning som lovgiver menes opnået ved 3 år, og dermed skal dette ikke have en genbehandlingsfrist. I de situationer, hvor der foreligger videreført anbringelse kan genbehandlingsfristen anses at være tidspunktet, hvor der foreligger væsentlig ændrede forhold hos anbringelsesstedet, barnet eller den unge.

3. Kapitel – Videreført anbringelse

I dette kapitel behandles Servicelovens lovbestemmelse om videreført anbringelse. Først behandles foranstaltningen indledningsvist, hvorefter hensynene bag lovbestemmelsen behandles. Dertil følger en kort opsamling af disse hensyn, hvoraf nogle af hensynene vil blive fremhævet. Det skal føre til det vigtige hensyn om tilknytning til anbringelsesstedet. Begrebet tilknytning behandles særskilt fra de øvrige hensyn, som fremgår af lovens formålsbestemmelse og lovens forarbejder, fordi det er et fremtrædende hensyn, som kendetegner lovbestemmelsen om videreført anbringelse.

3.1. Indledende om videreførelse af en anbringelse

Indførelsen af videreført anbringelse i Servicelovens § 68a skete på trods af eksisterende regler om anbringelse uden for hjemmet både med og uden samtykke, hjemgivelse, genbehandlingsfrister, men i forbindelse med indførelse af tvangsadoption, hvorfor hensynene til videreført anbringelse er interessant at afklare. I det følgende klarlægges hensynene bag videreført anbringelse, og hvordan reguleringen er anderledes fra allerede eksisterende regler.

Efter de gældende retsregler kan Børn og Unge- udvalget træffe afgørelse om, at et barn eller en ung, som har været anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år fortsat skal være anbragt uden for hjemmet i en videreført anbringelse, hvis barnet eller den unge har opnået så stærk tilknytning til anbringelsesstedet, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnet eller den unges bedste at blive på anbringelsesstedet også selvom anbringelsesgrundlaget er ophørt.

Bestemmelsen blev indsat ved lov nr. 318 af 28. april 2009 § 1, nr. 19, hvoraf det fremgik af de indledende bemærkninger til lovforslaget, at børn og unge, der var anbragt uden for hjemmet var en særlig gruppe, som regeringen ønskede at yde en indsats overfor og at persongruppen, som bestemmelsen omfattede fortsat udgjorde en udsat gruppe, selvom de ikke længere boede sammen med forældrene under utilstrækkelige forhold. Disse børn og unge ville derfor fortsat have en række særlige behov, som ansås, at være vigtige for de kommunale myndigheder at kende til i tilrettelæggelsen af den fortsatte indsats overfor børnene. Derigennem skulle de kommunale myndigheders muligheder for at give anbragte børn og unge øget stabilitet og kontinuitet under anbringelsen forbedres.

Retstilstanden efter dagældende ret var, at et anbragt barn eller ung med forældrenes samtykke, som udgangspunkt skulle hjemgives, hvis forældrene trak samtykket tilbage, eller når der ikke længere var et anbringelsesgrundlag, hvilket ville sige når barnet ikke længere havde brug for særlig støtte. Hjemgivelsen skete uanset, varigheden af barnet eller den unges ophold på anbringelsesstedet, medmindre betingelserne for at fastsætte hjemgivelsesperiode var opfyldt. Da retstilstanden var uhensigtsmæssig for de børn, som oplevede denne form for hjemsendelse ændres reglerne og praksis på området¹⁷.

I dag er retstilstanden en anden, og efter gældende regler gælder, at kommunalbestyrelsen senest 7 dage efter anmodning om hjemgivelse skal tage stilling til, hvorvidt et barn eller ung kan hjemgives, når forældrene trækker samtykket tilbage, jf. kapitel 2, afsnit 2.5. Det vil sige, at med dagældende ret var der ikke mulighed for at tage tilstrækkeligt hensyn til tilknytningen til for eksempel plejeforældre, som barnet eller den unge havde opbygget gennem år. Det var derfor heller ikke muligt at opretholde en anbringelse alene på baggrund af barnets eller den unges tilknytning til eksempelvis plejefamilien. Det var særligt et problem i de tilfælde, hvor barnet eller den unge opfattede plejefamilien som sin familie og anbringelsesstedet som sit hjem. Derfor kunne mange børn opleve alvorlige brud i deres hverdag med risiko for at få afbrudte og utrygge opvækstvilkår.

3.2.Hensynene bag videreført anbringelse

I de følgende to afsnit behandles værdierne bag begrebet videreført anbringelse samt hensynene efter forarbejderne. Det behandles for at undersøge, hvilke hensyn der også skal medtages i vurdering om videreført anbringelse.

3.2.1. Værdierne i afgørelsen om videreført anbringelse

Det er vigtigt at undersøge, hvilke hensyn der begrundes videreført anbringelse, da disse hensyn såfremt de fremgår som væsentlige skal indgå i vurderingen om videreført anbringelse.

Et af formålene med lovforslaget var, at regeringen ville styrke mulighederne for, at anbragte børn og unge, på trods af deres individuelle vanskeligheder, skulle kunne opnå samme muligheder for personlig udfoldelse, udvikling og sundhed, ligesom deres jævnaldrende ved at sikre større kontinuitet og stabilitet i de anbragte børns liv. Dette stemmer i øvrigt overens med Servicelovens

¹⁷Lovforslag nr. 116 af 2009.

formålsbestemmelse samt formålsbestemmelsen vedrørende særlig støtte til børn og unge, hvorfor disse værdier indgår som overordnede hovedhensyn i vurdering. Et andet formål var at kontinuitet og stabilitet skulle opnås ved, at de anbragte børn kom til at opleve færre genanbringelser, skift, flytninger og brud i deres tilværelse. Ligeledes var især hensynet til, at mindre børn, der var anbragt uden for hjemmet, skulle sikres mere stabile og trygge rammer i deres første leveår, da det har helt central betydning for grundlæggelsen af kognitive, sociale og adfærdsmæssige kompetencer. Endnu et formål var, at anbragte børn og unge, der havde opnået en stærk tilknytning til anbringelsesstedet og anbringelsesstedets omsorgspersoner ikke skulle hjemgives, hvis det var af væsentlig betydning for barnet eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet.

Disse hensyn må indgå i vurdering om videreført anbringelse, som de værdier, der skal opfylde formålet med særlig støtte til børn og unge, fordi hensynene også fremgår af formålsbestemmelsen, jf. kapitel 2, afsnit 2.2.

3.2.2. Hensyn efter forarbejder

Hensynene bag videreførelse af en anbringelse baserer også på anbefalinger, som Retssikkerhedsudvalget afgav i 2005¹⁸. Af udvalgets anbefalinger fremgik blandt andet en betænkning¹⁹, hvor barnets bedste sættes i fokus. Barnets bedste vil blive behandlet nærmere neden for i kapitel 4. Udvalget havde i betænkningen angående kontinuitet anbefalet at fastsætte en regel, som skulle skabe mulighed for, at en anbringelse kunne videreføres uden tidsbegrænsning, såfremt barnet eller den unge havde været anbragt uden for hjemmet i en længere periode, og barnet eller den unge havde etableret en stærk tilknytning til anbringelsesstedet²⁰.

Baggrunden for indsættelsen af bestemmelsen om videreført anbringelse var ikke blot på baggrund af udvalgets anbefalinger. Udvalgets anbefalinger tog også udgangspunkt i den forskning, som forelå på området, herunder forskningsresultater fra SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærds undersøgelse fra 2008 om Anbragte børns vilkår og udvikling, som blandt andet viste resultater om, at hver tiende anbragt barn havde været anbragt tre forskellige steder inden det fyldte 11. år. Begrundelsen for resultaterne var, at resultaterne skyldtes, at nogle børn hjemgives til forældre uden tilstrækkelig forberedelse, uden hensyntagen til barnets tilknytning til

¹⁸Lov nr. 1442 af 2004.

¹⁹Betænkning nr. 1463 af 2005.

²⁰Betænkning nr. 1463 af 2005.

anbringelsesstedet, og uden sikkerhed for at forældrene på længere sigt ville være i stand til at tage vare på barnet eller den unge²¹. Og netop af den grund er en hjemgivelsesperiode god at fastsætte for barnets bedste²². Desuden viste forskning, at manglende stabilitet og mange genanbringelser forringede anbragte børn og unges muligheder for at etablere en stærk tilknytning til deres nærmeste omsorgspersoner, og forringede deres evner til at indgå i sociale sammenhænge.

Et af forslagets hovedelementer var netop at give de kommunale myndigheder, som i dette tilfælde er Børn og Unge- udvalget, mulighed for at videreføre en anbringelse, som ikke skulle følge de almindelige regler om genbehandling²³. Afgørelsen om videreført anbringelse skulle være en afgørelse, som den kommunale myndighed kunne træffe, uanset at der ikke længere var grundlag for en anbringelse efter servicelovens § 52 eller servicelovens § 58. Det skulle dog betinges af, at barnet eller den unge opnåede en særlig tilknytning til anbringelsesstedet. Denne tilknytning kan siges, at være anbringelsesgrundlaget for en videreført anbringelse²⁴.

De fremhævede hensyn om trygge og stabile opvækstvilkår samt betydningen af mangeårig kontakt til anbringelsessted skal indgå i vurdering om videreført anbringelse. Disse hensyn skal vægtes højere end hensynet til forældres ønske om at få hjemgivet deres anbragte barn.

3.2.3. Sammenfatning af hensynene

Af ovenstående fremgår de hensyn, som skal indgå i vurderingen, når en afgørelse om videreført anbringelse skal træffes. Disse hensyn er også lovfastsatte i formålsbestemmelsen.

Ligeledes fremgår hensynene direkte af U2011.313V, hvor hensynene fremhæves i landsrettens begrundelse og resultat. Sagen drejede sig om et barn, som blev anbragt i en fortsat anbringelse uden for hjemmet. På afsigelsestidspunktet var barnet 10 år.

Begrundelsen for afgørelsen om videreført anbringelse blev af Ankestyrelsen begrundet med, at barnet klart viste tilknytning til plejefamilien, og barnet havde givet udtryk for, at hun ville blive hos plejefamilien, og samtidig havde barnet brug for tryghed, fast struktur og forudsigelighed. Derudover vægtes det i den konkrete sag, at den biologiske moder havde svært ved at skabe

²¹Lovforslag nr. 116 af 2009, side 6.

²²Se kapitel 2, afsnit 2.5.

²³Se kapitel 2, afsnit 2.6.

²⁴Se kapitel 2, afsnit 2.4.1.

fællesskab med barnet, trods samvær gennem flere år. Derudover havde den biologiske moder svært ved at skabe tryghed og forudsigelighed for barnet. Barnet som var født i 2000 havde været anbragt siden 2002, trods moderen var sund og rask og ikke havde et misbrug, og havde en god økonomi. Dette var dog uden betydning, da barnet ansås for at have særlig tilknytning til plejefamilien. I dommen fremhævedes også, at det afgørende var barnets tilknytning til det aktuelle anbringelsessted sammenholdt med tilknytningen til forældrene.

Særligt her skal også nævnes hensynet til barnets forudsigelighed, herunder hensynet til at barnet skal vide, hvor det i fremtiden skal være. Af dommen fremgik af de konkrete omstændigheder, at da Børn og Unge-udvalget havde truffet afgørelse om fortsat ophold hos plejeforældre, men med en genbehandlingsfrist på 2 år gav barnet udtryk for bekymring. Særligt dette hensyn resulterede sig også i at Ankestyrelsen traf afgørelse om videreført anbringelse.

I den videre behandling af problemstillingen medtages hensynene, som er fastsat i formålsbestemmelsen, herunder at børnene skal have samme muligheder som øvrige børn, hensynet til at børnene skal have stabilitet og kontinuitet i alt, som angår deres opvækst, trygge og faste rammer samt forudsigelighed. Ligeledes medtages hensynet til børnenes og de unges tilknytning til deres anbringelsessted, som vægtes højere end forældres ønske om hjemgivelse.

3.3. Tilknytningskrav

I det følgende behandles begrebet tilknytning indledningsvist, hvorefter hensynene bag tilknytningen undersøges nærmere til brug for det videre arbejde med problemstillingen.

3.3.1. Begrebet tilknytningskrav

Med indførelsen af bestemmelsen om videreført anbringelse indførtes også begrebet tilknytningskrav²⁵. Begrebet tilknytningskrav er en særlig vigtig betingelse for fortsat at anbringe et barn eller ung uden for hjemmet i en videreført anbringelse. Begrebet tilknytning er navnlig også det, som er forskellen på de allerede eksisterende regler om anbringelse uden for hjemmet, hjemgivelse, ophør samt genbehandlingsregler, og derfor er begrebet meget central.

²⁵Lov nr. 318 af 2009.

Det er en konkret vurdering, som afgør indholdet af begrebet tilknytning, og om barnet eller den unge har opnået en så stærk tilknytning til sine omgivelser, at det kan medføre en videreført anbringelse.

3.3.2. Hensynene bag begrebet tilknytningskrav

På trods af at tilknytningskravet vurderes ud fra en konkret vurdering af det enkelte barn og den unge, indgår alligevel de samme hensyn i vurderingen. Det kan således fortolkes af lovbestemmelsen, at barnets tilknytning til anbringelsesstedet er afgørende, ligesom at det skal være til barnet eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet.

Når anbringelsesstedet er centralt, er det på baggrund af de pågældende omsorgspersoner, der er på stedet, ligesom også nærmiljøet er centralt. Med nærmiljøet inkluderer det den skole som barnet er tilknyttet, venskaber, fritidsaktiviteter og øvrige forhold, der har relevans for barnet og den unge.

Formålet med tilknytningskravet er, at et barn, som har opnået en så stærk tilknytning til for eksempel sin plejefamilie ikke skal adskilles fra plejefamilien, men også at barnet eller den unge ikke udsættes for alvorlige brud eller udsættes for utrygge opvækstvilkår, hvilket også var tilfældet i ovennævnte dom U2011. 313V.

Det fremgår af bemærkninger i lovforslaget til videreført anbringelse af de hørte organisationer og myndigheder om tilknytningsbegrebet, at i vurderingen om barnet eller den unges tilknytningen til opholdsstedet eller anden institution skal indgå, om det kan forventes, om opholdsstedets og institutionens rammer fortsat kan forventes at sikre, at der vil være omsorgspersoner, som vil være en del af barnet eller den unges tilværelse, men også at tilknytningen ikke i almindelighed kan ophøre, for eksempel fordi en ansat forlader anbringelsesstedet²⁶. Samtidig er det dog stadig relevant, at barnet eller den unge ikke skal kunne stifte anbringelsessted uden hjemgivelse til forældre, da det skal være forhold hos det konkrete anbringelsessted, der er årsagen til at en anbringelse kan videreføres. Det vil altså sige, at i vurderingen indgår også hensynet til det konkrete anbringelsessted, og såfremt anbringelsesstedet ikke kan opfylde barnets behov for støtte, så kan der ske hjemgivelse til forældrene, hvorfor en videreført anbringelse ikke udelukker mulighed for hjemgivelse. Det er særlig vigtigt at vide for forældrene, således de er orienteret om, at hjemgivelse fortsat kan være en mulighed. Dette diskuteres nærmere i kapitel 6.

²⁶Lovforslag nr. 116 af 2009.

Af Servicelovens §68a om videreført anbringelse fremgår en nærmere specificering af den vurdering, som skal foreligge inden der træffes afgørelse om videreført anbringelse. Herunder at grundlaget for beslutningen om videreført anbringelse uden for hjemmet forelægges på baggrund af tilknytningen til anbringelsesstedet via en undersøgelse af samtlige forhold vedrørende barnet, ligesom ved en børnesagkyndig undersøgelse, og ikke mindst barnet egen holdning.

Det er altså tilknytningen til selve anbringelsesstedet, anbringelsesstedets omsorgspersoner samt barnets og den unges tilknytning til netværk og omgivelserne i form af daginstitution, skole, fritidsaktiviteter og andre relevante forhold som undersøges. Også betydningen for barnets eller den unges sundhed og udvikling, hvis barnet eller den unge flyttes fra anbringelsesstedet, skal undersøges. Samtidig skal vurderingen indeholde en afklaring af barnets tilknytningen til forældrene, søskende, bedsteforældre og andre forhold, der kunne have betydning for barnets tilknytning. Ligeledes skal det vurderes, hvorvidt plejefamilien og andet anbringelsessted stadig vil være en del af barnet og den unges liv ved det fyldte 18. år.

Af Ankestyrelsens principafgørelse 83-10 blev 3 børn anbragt uden for hjemmet i en videreført anbringelse efter Servicelovens § 68a. Ankestyrelsen begrundede afgørelsen med, at alle 3 børn klart viste tilknytning til deres plejefamilier. Desuden var børnene anbragt kort tid efter deres fødsel, hvorfor den børnesagkyndige undersøgelse viste, at børnene hver især havde brug for et trygt tilknytningsmønster uden afbrydelse i deres anbringelse. Endeligt indgik også hensynet til samvær med forældremyndighedsindehaveren i afgørelsen. Børnenes moder havde svært ved at skabe kontakt til børnene og havde svært ved at indleve sig i børnenes behov, og faktisk over så moderen børnenes behov under samværet. Desuden kom moderen ikke stabilt til samvær med børnene, og børnene var derfor ikke vant til samvær med moderen. Trods moderen havde samvær 1 gang om måneden havde hun kun deltaget et par gange i løbet af et år. Denne afgørelse viser de samme hensyn som ovenstående, som skal afvejes, når en afgørelse om videreført anbringelse træffes.

3.4.Sammenfatning af hensynet tilknytning

Kravet om tilknytning adskiller denne bestemmelse fra øvrige bestemmelser i Serviceloven, herunder anbringelse uden for hjemmet og ophør af foranstaltninger samt hjemgivelse af børn. Ikke mindst varetager bestemmelsen begrebet barnets bedste ved at inddrage tilknytningskravet, og

dermed barnets retssikkerhed. Omvendt skal tilknytningskravet ikke anses som en ikke-udviklende tilstand, hvorfor muligheden for hjemgivelse fortsat eksisterer. Dette diskuteres nærmere i kapitel 6.

4. Kapitel – Begrebet barnets bedste

I dette kapitel behandles indledningsvist begrebet barnets bedste generelt i socialretten og dets indførelse i dansk ret. Efter denne behandling klarlægges indholdet af begrebet nærmere efter Serviceloven, da det er et særdeles vigtigt hensyn at tage ved afgørelsen om videreført anbringelse. Til sidst i dette kapitel behandles begrebet barnets bedste også i et internationalt perspektiv, for at få en nærmere definition på begrebet og dets indhold.

4.1. Indledende om barnets bedste

Ligesom begrebet tilknytning har væsentlig betydning for afgørelsen om en videreført anbringelse, har begrebet barnets bedste betydning for vurderingen af en videreført anbringelse.

Helt overordnet set er begrebet barnets bedste et vigtigt begreb på det socialretlige retsområde, når det gælder det offentliges indgreb mod en person under 18 år. Når de offentlige myndigheder træffer en afgørelse rettet mod en person under 18 år træffes afgørelsen altid med lovhjemmel, og i afgørelsen skal altid indgå en vurdering i forhold til barnets bedste. Begrebet barnets bedste er således et vigtigt led i vurdering af, hvorvidt et barn eller en ung har behov for særlig støtte, og yderligere, hvilken type særlig støtte barnet eller den unge har brug for.

Indholdet af begrebet barnets bedste er svær at vurdere, for er barnets bedste et fortsat liv med dets forældre, selvom barnet stadig vil opleve forskellige former for misbrug, eller er barnets bedste en afskærmning fra dets forældre og deres problemer og manglende evne til at sørge for barnet, for dermed at sikre, at barnet får samme færdigheder som sine jævnaldrende, trods barnet ikke vil få samme muligheder for kontakt til sine forældre som dets jævnaldrende. Det kan være en vanskelig vurdering at foretage, hvorfor brugen af børnesagkyndige er nødvendig.

Begrebet barnets bedste fremgår i forbindelse med formålsbestemmelsen i den nugældende Servicelov § 46, stk.1. Begrebet barnets bedste har undergået en udvikling fra at være blot til stede til at få en afgørende central opmærksomhed. Først indførtes begrebet i anledning af Danmarks ratificering af Børnekonvention som et stk. 5 i formålsbestemmelsen, men med det øgede fokus på barnets bedste, fremgår begrebet nu allerede af formålsbestemmelsen i Servicelovens § 46, stk.1.

Det fremgik af lovforslaget nr. 232 af 1999, at baggrunden for indsættelsen af begrebet barnets bedste, var at sikre støtte til børn og unge med særlige behov samt at understrege betydningen af en tidlig indsats og stabile anbringelsesforhold.

Endvidere var baggrunden for indsættelsen en kulmination af en løbende samfundsdebat, om samfundets indsats over for børn og unge, der havde brug for støtte, og om børn og unges retssikkerhed og om retsbeskyttelse var tilstrækkelig sikret.

Dette stemmer overens med det øgede fokus på, at barnet skulle være i centrum, hvorfor reformer som kontinuitet i anbringelsen samt barnets reform senere kom til. Indsættelsen af begrebet kan således siges at være et af de første skridt til dette.

Af lovbestemmelsen om videreført anbringelse fremgår også begrebet barnets bedste. Ved vurdering af, om hvorvidt en videreført anbringelse skal foretages, skal vurdering ske på det grundlag, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnet eller den unge at forblive på anbringelsesstedet. Netop denne vurdering, hvor begrebet barnets bedste indgår, giver anledning til tvivl om indholdet af begrebet, og hvilke hensyn der ligger bag begrebet. Det vil i det følgende blive klarlagt.

4.2. Begrebet barnets bedste

Som nævnt ovenfor fremgår af lovbestemmelsen om videreført anbringelse begrebet barnets bedste i form af, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet.

Ud over at begrebet er et afgørende hensyn i beslutningen om en videreført anbringelse, og at der i vurdering af, om barnets bedste skal indgå et hensyn til, at anbringelsen skal ske tidligt som muligt, og det skal være for barnets retssikkerhed, fremgår det også at barnets bedste fastsættes efter værdinormer.

Disse hensyn fremgår alle af Serviceloven, men for at få et mere nuanceret definition af begrebet inddrages også Forældreansvarsloven, da begrebet barnets bedste fremgår heraf²⁷.

Det fremgår, at begrebet barnets bedste nok nærmere er et hensyn, som opfattes forskelligt med forskellige hensigter. Det vil sige, at begrebet barnets bedste må ses som en retlig standard, som skal defineres ud fra forskellige opfattelser og værdinormer. Det betyder samtidig, at det har stor betydning for vurdering af barnets bedste, hvilket barn der faktisk er tale om.

²⁷Lovforslag nr. 133 af 2006-2007.

Ud over at begrebet er en retlig standard, som defineres på baggrund af forskellige værdinormer, indgår også barnets synspunkter og holdninger i vurdering. Det vil sige, at barnets bedste også indeholder barnets perspektiv, herunder barnets holdning til en videreført anbringelse hos plejeforældre eller anbringelsesstedet og barnets holdning til sine forældre.

Dette må således forstås som, at begrebet barnets bedste altid i den konkrete situation skal tolkes som den bedst tænkelige løsning for det pågældende barn i den værende situation.

4.3. Begrebet barnets bedste i international sammenhæng

I det følgende beskrives begrebet barnets bedste i international sammenhæng, først i forhold til FN's Børnekonvention, og derefter i forhold til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

4.3.1. Børnekonventionen

Også af FN's konvention om Barnets Rettigheder, Børnekonventionen, som blev vedtaget i 1989, fremgår begrebet barnets bedste, dog som barnets tarv. Hensynet til begrebet barnets tarv anvendes som et hensyn, der skal komme i første række, når den offentlige myndighed skal træffe afgørelser vedrørende personer under 18 år²⁸. Det vil sige, at ligesom en afgørelse om videreført anbringelse skal træffes i forhold til barnets bedste, er det ligeledes et krav som Børnekonventionen beskytter.

Begrebet indgår i Børnekonventionen som et hensyn, der skal foretages i forskellige situationer, herunder

når foranstaltninger vedrørende børn, uanset om foranstaltningerne udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer²⁹,

når deltagerstaterne skal sikre, at barnet ikke adskilles fra sine forældre mod deres vilje, undtagen når kompetente myndigheder, hvis afgørelser er undergivet retlige prøvelse, når det er i overensstemmelse med gældende lov og praksis, at en sådan adskillelse er nødvendig³⁰,

²⁸Afgrænsningen mellem begreberne barnets bedste og barnets tarv behandles ikke i dette speciale.

²⁹Børnekonvention artikel 3.

³⁰Børnekonvention artikel 9.

når deltagerstaterne skal respektere retten for et barn, der er adskilt fra den ene eller begge forældre, til at opretholde regelmæssige personlig forbindelse og direkte kontakt med begge forældre, medmindre det strider mod barnets tarv³¹.

Børnekonventionens artikel 3 omhandler som nævnt blandt andet at foranstaltninger, uanset om de udøves af offentlige eller private institutioner for socialt velfærd, domstole, forvaltningsmyndigheder eller lovgivende organer altid skal varetages i forhold til barnets tarv. Denne artikel beskytter således barnet, når de danske myndigheder træffer afgørelse om videreført anbringelse, fordi artiklen tager ligesom dansk socialret hensyn til at en afgørelse om foranstaltninger foretages i henhold til barnets bedste. Da begrebet barnets bedste må formodes at være en retlig standard, skal alle foranstaltninger, herunder videreført anbringelse, kun foretages såfremt det er i overensstemmelse med denne standard.

4.3.2. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Udover at begrebet barnets bedste er lovfastsat i Børnekonventionen og derved beskytter børn og unges ret mod foranstaltninger fra de offentlige myndigheder, skal begrebet også ses i sammenhæng med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Når begrebet barnets bedste vurderes skal hensyn til den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 om respekten for familieliv også varetages. Artikel 8 beskytter familiens enhed, således at forstå kontakten imellem familiemedlemmer, herunder forældre- barn forholdet.

Af den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8 fremgår, at enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance, og endvidere fremgår at ingen offentlig myndighed må gøre indgreb i udøvelsen af retten til respekt for privatliv og familieliv, medmindre det sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til den nationale sikkerhed, den offentlige tryghed eller landets økonomiske velfærd, for at forebygge uro eller forbrydelse, for at beskytte sundheden eller sædeligheden eller for at beskytte andres rettigheder og friheder.

³¹Børnekonvention artikel 9.

Denne bestemmelse anses umiddelbar for som et positiv hensyn til retten til familieliv, fordi bestemmelsen netop sikrer retten og muligheden for en samlet familie. Bestemmelsen sikrer retten til en samlet familie og et brud derpå må anses for et brud på Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Det må anses som et problem i forhold til videreført anbringelse, netop fordi barnet bliver fjernet fra en samlet familie. Med samlet familie menes, at konventionen beskytter både den traditionelle familie baseret på ægteskab eller samlivsforhold mellem personer af modsatte køn. Endvidere beskytter artiklen også forholdet mellem plejeforældre og plejebørn, hvis det efter omstændighederne udgør et de facto familieliv. Her vurderes varigheden af plejeforældrene og plejebarnets forhold, og plejeforældrenes rolle til plejebarnet³².

Det fremgår i midlertidig af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis, at en tvangsfjernelse ikke er ophør af familielivet³³. Såfremt en tvangsfjernelse ikke anses som ophør af familielivet efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, må en anbringelse med samtykke fra forældre heller ikke udgøre et ophør af familielivet, hvorfor at anbringelse, herunder videreførelse af en anbringelse ikke strider mod Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis også uanset om videreførelsen af anbringelsen i praksis sker med eller uden samtykke fra forældrene.

Endvidere fremgik af U2012.344V, at videreført anbringelse i medfør af servicelovens § 68a ikke var i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention art. 8. Afgørelsen omhandlede en søn, som havde været anbragt uden for hjemmet, siden han var 11 måneder gammel og havde i den forbindelse været anbragt hos den samme plejefamilie. Sønnens moder havde alene forældremyndigheden over ham. Moderen gjorde gældende, at Ankestyrelsens afgørelse var i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8, som beskytter familiens enhed. Dette begrundede moderen blandt andet i, hvis et indgreb mod familiens enhed blev foretaget, måtte det kun være af midlertidig karakter, og mens indgrebet stod på, skulle der arbejdes for at genetablere familieenheden hurtigst muligt. I denne konkrete sag arbejdedes ikke på at genetablere enheden hurtigst muligt. Tværtimod mente moderen, at næste skridt i sagen nærmere var tvangsadoption. Derfor gjorde moderen sammen med hendes advokat gældende, at videreførelse af anbringelsen var imod Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8. Retten udtalte, at sønnen havde opnået en så stærk tilknytning til plejefamilien, at det måtte antages at have væsentlig

³²Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, side 617.

³³EMD 1987-07-08: W mod Storbritannien.

betydning for hans bedste at forblive hos plejefamilien, og det ville samtidig skabe større ro om sønnens fremtid og fremtidige opvækst, hvorfor betingelserne for videreført anbringelse fandtes opfyldt. Ligeledes kan det udledes, at i vurdering af barnets bedste skal hensyn til barnets fremtid og fremtidige opvækst indgå. Ydermere havde hensynet til anbringelsens varighed betydning, fordi barnet havde været anbragt siden dets 11. måned og var fortsat anbragt, da barnet var 11 år, hvilket vil sige, at barnet havde været anbragt det samme sted i ca. 10 år.

Som det vigtigste kunne det af landsrettens begrundelse og resultat udledes, at der ikke var grundlag for at antage at bestemmelsen i servicelovens § 68a, hverken generelt eller i den foreliggende sag var i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8. Ligeledes udledes det af dommen under afsnittet bemærkninger til klagen med videre, at når betingelserne for en videreført anbringelse var opfyldt, var Servicelovens regler om videreført anbringelse af et barn uden for hjemmet uden samtykke ikke i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. Eftersom Vestre Landsret tydeligt udtalte, at videreført anbringelse hverken generelt eller i den konkrete sag var i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, kan det direkte udledes, at videreført anbringelse ikke er i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention efter gældende ret.

4.4. Sammenfatning af hensynene bag begrebet barnets bedste

Selvom begrebet barnets bedste dækker over er en retlig konkret vurdering over den bedst tænkelige løsning for det pågældende barn i den værende situation, indgår alligevel nogle hensyn til vurderingen. For det første indgår i vurderingen, at børn og unge, der har brug for særlig støtte skal sikres at opnå samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. For det andet indgår barnet eller den unges egne ressourcer samt deres synspunkter. For det tredje indgår i vurdering familieforhold og øvrige omstændigheder. Ligeledes indgår hensynet til stabilitet, herunder stabile relationer til voksne, familiemæssigt og øvrigt netværk. Disse hensyn sammen med hensynet til barnets tilknytning udgør den afvejning, som skal foretages ved vurdering, om en videreført anbringelse er det bedste for det pågældende barn.

Derudover er retssikkerhed for barnet og den unge gennemgående i lovforarbejder. Tidligere kunne familien efter dagældende ret, hjemtage et barn uanset formålet var opnået eller hjemtage barnet, når de ikke længere samtykkede i foranstaltning, og trak samtykket tilbage, hvilket i høj grad

indikerer retssikkerhed for forældre, men ikke retssikkerhed for barnet, hvorimod med indførelsen af barnets bedste i høj grad skulle varetage barnets retssikkerhed. Retssikkerheden for forældre bestod i at de altid kunne tage samtykket tilbage og vide at deres barn ville vende tilbage, hvorimod med det øgede fokus på barnets bedste begrænser forældrenes mulighed for at barnet vender hjem, såfremt det enten er barnets bedste ikke at vende tilbage til sine forældre eller barnet har fået større tilknytning til sit anbringelsessted. Dette diskuteres nærmere i kapitel 6.

Trods disse mange omfattende hensyn kan begrebet barnets bedste ikke defineres entydigt, dels fordi flere hensyn indgår i den retlige vurdering, dels fordi vurdering i videst omfang skal ske efter en konkret vurdering, hvor barnets egne synspunkter skal indgå, og dels fordi værdinormer defineres individuelt.

5. Kapitel – Tvangsadoption

I dette kapitel gennemgås reglerne for tvangsadoption. Først behandles tvangsadoptionsreglerne samt indførelsen deraf indledningsvist. Derefter behandles den tidligere retstilstand, hvilket skal føre til en behandling af hensynene bag tvangsadoption, hvori tvangsadoption også diskuteres i forhold til de internationale regler. Indførelsen af Servicelovens § 68a om videreført anbringelse skete i sammenhæng med udvidelse af de danske regler om adoption uden samtykke, og en undersøgelse af dette, skal føre til, om der er tale om de samme hensyn, som gør sig gældende, når myndigheden skal træffe en afgørelse om henholdsvis videreført anbringelse samt tvangsadoption - særligt med henblik på vurdering af begrebet barnets bedste, da begrebet indgår i begge vurderinger.

5.1. Indledende om tvangsadoption

I forslaget til lov om ændring af adoptionsloven foresloges en ny bestemmelse om tvangsadoption³⁴. Den nye bestemmelse muliggjorte adoption af et barn, der havde været anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år uden de biologiske forældres samtykke, såfremt det godtgøres, at forældrene varigt ville være ude af stand til at varetage omsorgen for barnet, jf. Adoptionslov § 9, stk. 4. Af bemærkningerne til lovforslaget fremgik indledningsvist, at et af hovedformålene og baggrundene for lovforslaget var, at sikre anbragte børn mulighed for kontinuitet og stabilitet under deres opvækst i de tilfælde, hvor forældrene aldrig ville kunne tage sig af dem og give dem stabil familierelation. Dette hensyn om kontinuitet og stabilitet under barnets opvækst er de samme hensyn, som også gør sig gældende ved afgørelse om videreført anbringelse, hvorfor disse indgår i den endelige afgørelse om tvangsadoption som væsentlig hensyn.

Lovforslaget fremsattes i sammenhæng med velfærdsministerens lovforslag om ændring af lov om social service - kontinuitet i anbringelsen, herunder videreført anbringelse. Dermed indførtes muligheden og adgangen til adoption uden samtykke i andre tilfælde end hidtil. Heriblandt tilfælde, hvor børn havde været anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år.

³⁴Lovforslag nr. 105 af 2008, jf. § 1, nr. 6.

Endvidere fremgik af lovforslaget til indførelsen af videreført anbringelse, at tilretningen af bestemmelsen skete i overensstemmelse med Justitsministeriets lovforslag om øget brug af tvangsadoption³⁵.

Det fremgår således allerede af lovforslaget til tvangsadoption samt lovforslaget til videreførelse af anbringelse, at indførelsen af tvangsadoptionsreglerne samt indførelsen af reglen om videreført anbringelse har sammenhæng, herunder har indførelsen af begge lovforslag haft hensynet til kontinuitet og stabilitet som et hovedhensyn.

5.2. Tidligere regler om adoption efter adoptionsloven

Efter dagældende ret var udgangspunktet for adoption af et barn under 18 år, at der var krav om samtykke fra forældre. I de tilfælde, hvor samtykke ikke kunne opnås kunne der dog i særlige tilfælde meddeles adoptionsbevilling, såfremt hensynet til barnets bedste talte for det. Ligeledes kunne Statsforvaltningen efter anmodning fra Ankestyrelsen tillade, at et barn, der med hjælp fra kommunen var anbragt uden for hjemmet, senere kunne bortadopteret, også selvom samtykke ikke kunne opnås fra forældrene. Dette skete efter dagældende praksis kun i de situationer, hvor større børn havde boet i en plejefamilie i en længere årrække. De dagældende regler om adoption uden samtykke har siden reglerne trådte i kraft udviklet en restriktiv praksis på området, hvor kun meget få børn blev bortadopteret uden samtykke. De næste to afgørelser er eksempler på sager, hvor tvangsadoption blev bevilliget efter tidligere praksis.

I U1978.709V blev tvangsadoption efter dagældende ret opretholdt, selvom den biologiske moder ikke havde givet samtykke. Byretten begrundede tvangsadoptionen med, at hensynet til barnets tarv afgørende talte for adoption, også selvom samtykke fra barnets moder ikke kunne opnås. I sagen var den særlige omstændighed, som retten lagde vægt på, at barnet det meste af sin opvækst havde boet hos plejeforældrene og kun havde haft ringe kontakt med moderen. Yderligere lagde retten vægt på, at myndighedernes socialrapport gav de bedste anbefalinger til en gennemførelse af tvangsadoption, fordi plejeforældrene ville give ro og tryghed både for dem selv og barnet. Barnet var på afgørelsestidspunktet ca. 15 år, hvorfor afgørelsen stemmer overens med, at tvangsadoption skete af større børn, som var anbragt hos plejefamilie.

³⁵Lovforslaget nr. 116 af 2008/2009.

Også af U1975.851B blev adoption uden samtykke fra den biologiske moder bevilliget. Adoptionen blev bevilliget efter Adoptionslovens § 9, stk.2, da retten udtalte, at der var tale om et særligt tilfælde. I sagen havde barnet gennem en periode på 3 år været anbragt i privat pleje. Barnets plejeforældre ønskede adoption, da barnet var 11 år. Barnet havde forinden været anbragt på institutioner og havde ingen kontakt til sin biologiske moder. Af rettens bemærkninger vægtes, at der var tale om et særligt tilfælde, hvorfor hensynet til barnets tarv afgørende talte for bortadoption uden moderens samtykke. Ankestyrelsen godkendte adoptionen, fordi den var enig med børneværnet i, at barnets tarv afgørende tilsagde det.

Udover at tvangsadoption skete i sager med større børn, og i forhold til barnets bedste, foregik tvangsadoption i særlige tilfælde. Og netop for at bryde den tidligere praksis om særlige tilfælde var lovforslaget et udtryk for ønsket, om at sikre barnet bedre vilkår for opvækst ved at lempe på adgangen til at gennemføre adoptioner uden samtykke, fordi alternativet for barnet ofte var en tvangsanbringelse uden for hjemmet hele barnets opvækst.

Med den bemærkning kan det formodes, at den tidligere adgang til tvangsadoption skulle lempes ved, at der efter gældende ret åbnes op for mulighed for tvangsadoption ved ”blot” skulle være et tilknytningskrav på mindst 3 år samt et krav, om at de biologiske forældre skulle være uden forældreevne. Dette diskuteres neden for i afsnit 5.4.

5.3.Hensynene bag tvangsadoption

Udover at åbne muligheden for flere tvangsadoptioner og hensynet til et andet alternativ end en tvangsanbringelse, fremgår også andre vigtige hensyn til en tvangsadoption. Af forarbejderne til Adoptionslovens § 9, stk. 2 fremgik, at adoption uden samtykke var tiltænkt børn, der gennem længere tid havde været anbragt i privat familiepleje af kommunen, og hvor forældrene havde undladt kontakt samt interesse til barnet³⁶.

På den måde skulle adoption uden samtykke fra forældrene være muligt i de tilfælde, hvor forældrene varigt var ude af stand til at varetage omsorgen for barnet. Adoption uden samtykke

³⁶Lovforslag nr. 105 af 2008.

skulle også være muligt i den situation, hvor barnet havde været anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år³⁷.

At kun større børn, som havde boet i en plejefamilie i en længere årrække blev bortadopteret efter tidligere retspraksis må fortsat have betydning for nugældende ret, fordi tvangsadoption fortsat sker i situationer af større børn, som er anbragt i plejefamilie.

I TFA2013.505 blev adoption uden samtykke bevilliget. Barnet havde været i plejefamilie siden 2000, hvor barnet var 1 døgn gammel, og barnet fungerede godt i sin plejefamilie. Plejefamilien ønskede at adoptere barnet i 2012, da barnet var 12 år. Barnets biologiske fader gav samtykke til adoptionen, men det gjorde barnets biologiske moder ikke. Byretten stadfæstede statsforvaltningens afgørelse med de samme begrundelser som Statsforvaltningen afgav. Statsforvaltningen udtalte, at den vurderede, at væsentlige hensyn godtgjorde, at det var bedst for barnet at udføre adoption, hvorunder statsforvaltningen blandt andet lagde vægt på længden af plejeforholdet, barnet var velfungerende hos plejefamilien samt barnets moders psykologiske sygdom skizofreni. Landsretten tiltrådte byrettens dom, og henviste til de samme begrundelser, og anså det for godtgjort, at barnets biologiske moder var varigt ude af stand til at varetage omsorgen for barnet, og at væsentlige hensyn talte for at barnets skulle adopteres uden den biologiske moders samtykke.

Dommen er således et eksempel på, at tvangsadoption sker i situationer, hvor børn er anbragt i en plejefamilie, og den biologiske forældre ikke giver samtykke til adoption.

Med indsættelsen af den nye bestemmelse om tvangsadoption i situationer, hvor et barn havde været anbragt uden for hjemmet i mindst 3 år, var det ikke et krav, at forældrene ikke ville kunne spille en positiv rolle for barnet i forbindelse med samvær. Det ville sige, at adoption også kunne gennemføres, selvom der var kontakt mellem barnet og forældrene eller en af forældrene, og også hvis en forældre havde viljen til at kunne varetage omsorgen for barnet.

Dermed er det også en naturlig afledning at begge biologiske forældres forhold skal undersøges, da en adoption først kunne komme på tale, hvis det ikke ville være til barnets bedste at vokse op hos sine biologiske forældre. Hertil skal dog bemærkes at kravet om undersøgelse samt dokumentation for, at den biologiske forældre er uden forældreevne kun foretages såfremt den biologiske forældre ikke medgav sit samtykke til adoptionen, jf. TFA 2013.805. Og samtidig gøres opmærksom på, at kommunalbestyrelsens støtte til udsatte børn og unge skal udformes på baggrund af en konkret

³⁷Lovforslag nr. 105 af 2008.

vurdering af barnet, den unge og familiens forhold, herunder om støtten bedst kan ske gennem en adoption, derfor skal kommunen løbende vurdere, om der skal laves en forældrevevneundersøgelse af forældrene med henblik på adoption. I den forbindelse nævnes yderligere, at det ville være hensigtsmæssigt, hvis kommunen i rekrutteringen af plejefamilier til helt små børn, der anbringes, søger muligheden for at finde plejefamilier, som også ønsker at blive adoptivforældre.

Af ovenstående fremgår en reel sammenhæng mellem indførelsen af videreført anbringelse samt udvidelsen af adoptionsreglerne, herunder tvangsadoption og hensynene. Hensynene er i høj grad lig hensynene til videreført anbringelse, netop kontinuitet, stabilitet og barnets bedste vægter tungt i afgørelsen om tvangsadoption. Et yderligere væsentligt hensyn ved tvangsadoption er, at tvangsadoption efter Adoptionsloven § 9 stk.4 kun sker, såfremt de biologiske forældre findes varigt at være uden forældrevevne, hvorfor den såkaldte forældrevevneundersøgelse foretages. Denne forskel diskuteres nærmere nedenfor i kapitel 6.

5.4. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

I det følgende diskuteres, hvorvidt tvangsadoption udgør et indgreb i retten til familieliv efter Den Europæiske Menneskerettigheds konvention artikel 8.

Det fremgik af TFA 2011.127/3 – Menneskerettighedsdom af 28. oktober 2010 – Aune mod Norge, at en dreng på 6 måneder anbringes på plejehjem ved en tvangsfjernelse, fordi forældrene misbrugte narkotika. Efter seks år besluttede myndighederne, at drengen kunne adopteres af sine plejeforældre. Menneskerettighedsdomstolen konstaterede, at en adoption uden de biologiske forældres samtykke, således at forstå imod de biologiske forældres vilje, kun skulle tillades i ganske særlige tilfælde. I den konkrete sag var der tilstrækkelige grunde til tvangsadoptionen, herunder blandt andet at barnet ikke havde et bånd til sine biologiske forældre og et sporadisk forhold til dem, og den biologiske moder ønskede ikke at have drengen boende og ville gerne have, at drengen skulle bo hos plejeforældrene, fordi det var i barnets interesse. Det havde desuden betydning, at drengen havde nære relationer til plejeforældrene, og at plejeforældrene fortsat ville være behjælpelig med at fortsætte kontakten mellem barnet og den biologiske moder. Fordi adoptionen var begrundet og tilstrækkelig samt proportional i forhold til målet, om at beskytte

drengens interesser, var Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 ikke krænket³⁸. Hertil knyttes en bemærkning i forhold til barnets alder, som på afgørelsestidspunktet var 6 år. Ligeledes fremgik det af TFA 2013.570 og TFA2013.505, at tvangsadoption ikke krænker familiens ret efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention. I TFA 2013.570 fastslog både byretten samt landsretten, at tvangsadoption ikke var i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention eller FN's Børnekonvention. Det er værd at bemærke barnets alder på blot 7 år, hvilket er væsentlig lavere end de domme afsagt efter tidligere praksis. Adoptionen begrundes blandt andet i, at barnet havde været i pleje hos sine plejeforældre, siden barnet var 4 måneder, og det forhold at moderen led af paranoid skizofreni.

I TFA 2013.505 gjorde appellanten blandt andet gældende, at tvangsadoption var et yderst alvorligt indgreb i Menneskerettighedskonventionens artikel 8, som beskytter retten til familieliv. Det er et alvorligt indgreb, fordi alle retlige og faktiske bånd mellem barnet og dens biologiske forældre afskæres og er uigenkaldeligt. Dog har Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol ved flere lejligheder omtalt, at tvangsadoption er en meget alvorlig og indgribende foranstaltning som staten kun skal foretage i helt undtagelsesvise tilfælde, også selvom der ikke er et stærkt biologisk bånd. Til trods for det begrundede landsretten afgørelsen om tvangsadoption med at der i den nævnte sag forelå så særlige omstændigheder, at adoption uden den biologiske moders samtykke ikke krænkede Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, og at adoption heller ikke udgjorde en krænkelse af artikel 9, stk.1 i Børnekonventionen.

5.5.Sammenfatning af hensynene bag tvangsadoption

Af ovenstående retspraksis kan udledes, såfremt situationen udgør en særlig omstændighed, og der derved bevilliges tvangsadoption er bevillingen ikke i strid med internationale konventioner. I de gennemgåede afgørelser er en særlig omstændighed blandt andet at den biologiske forældre lider af en varig psykisk lidelse eller misbruger narkotika samt ingen kontakt til barnet har. Disse hensyn indgår således i afgørelsen, om hvorvidt der i den konkrete situation foreligger særlige omstændigheder, som godtgør, at det er barnets bedste at gennemføre en tvangsadoption.

³⁸Det fremgår ligeledes af EMD 31. maj 2011 – R og H mod Storbritannien, at tvangsadoption ikke er i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 8, såfremt særlige omstændigheder foreligger.

Trods dansk ret har lempet kravet om særlige omstændigheder i forhold til tidligere praksis og indført tvangsadoption for børn anbragt uden for hjemmet i 3 år, fremgår det af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention at tvangsadoption kun foretages ved særlige tilfælde. Disse særlige tilfælde indgår i den endelige afgørelse om tvangsadoption og indgår som et moment ved afvejning af, om tvangsadoption er til barnets bedste. Såfremt der foreligger særlige omstændigheder, og tvangsadoption anses at være for barnets bedste, udgør tvangsadoption ikke en krænkelse af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om retten til respekt for familieliv. Det er dog værd at bemærke, at af tidligere dansk retspraksis bevilligedes tvangsadoption hovedsageligt kun til større børn, som havde boet i en plejefamilie i en længere årrække. Efter nugældende ret bevilliges tvangsadoption fortsat i situationer, hvor barnet har været anbragt gennem en årrække, men helt ned til 7 års alderen.

Afslutningsvis på baggrund af ovenstående ses også hensyn såsom kontinuitet, stabilitet samt forudsigelighed for barnet, når afgørelse om tvangsadoption bevilliges, ligesom adoption bevilliges såfremt det er for barnets bedste.

6. Kapitel – Diskussion af socialretlige problemstillinger

I dette kapitel diskuteres ovenforstående behandling, særligt med henblik på at afveje de mange hensyn og afveje de problemstillinger, som udspringer sig af bestemmelsen om videreført anbringelse.

6.1. Diskussion af væsentlig hensyn og problematikker, som udspringer deraf.

I det følgende diskuteres, hvornår væsentlige hensyn, herunder tilknytningskravet kan begrunde videreført anbringelse, selvom betingelserne for anbringelse ikke længere er opfyldt. Samtidig diskuteres det, hvilken vægt barnets tilknytningen til de biologiske forældrene har for afgørelsen om videreført anbringelse. Heri medtages synspunkter i forhold til retssikkerhed, rettigheder beskyttet af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og endeligt væsentlige ændringer af forholdene hos anbringelsessted, barnet eller den unge.

Af ovenstående gennemgang i kapitel 2, 3 og 4 fremgår de hensyn, som skal indgå, når afgørelse om videreført anbringelse skal træffes. Nogle af hensynene vægter tungere end andre, når myndighederne træffer afgørelse om foranstaltningen videreført anbringelse, fordi hensynene afvejes.

I det følgende betegnes de tungere hensyn, som de mest væsentlige hensyn, jf. kapitel 3, afsnit 3.3. og kapitel 4. Endvidere betegnes de tungere hensyn, som de hensyn, der kan begrunde en videreført anbringelse, selvom betingelserne for anbringelse ikke længere er opfyldt.

Ud fra ovenstående behandling skal to væsentlig hensyn foreligge for at træffe afgørelse om videreført anbringelse. Det første hensyn, som skal foreligge, er hensynet til barnets tilknytningen til anbringelsesstedet. Dette hensyn skal være en stærk tilknytning, hvilket leder frem til det andet væsentlige hensyn. Tilknytningen skal være så stærk til anbringelsesstedet, at det på kortere eller længere sigt må antages at være barnets bedste at forblive på anbringelsesstedet. Dette er dermed udtryk for hensynet til barnets bedste.

I denne vurdering indgår netop hensynet til tilknytning til anbringelsesstedet, og ikke barnets tilknytning til forældrene.

Det kan som en hovedregel konstateres, at barnets tilknytning til forældrene ikke har afgørende vægt i afgørelsen om videreført anbringelse, fordi det er begrebet barnets bedste, som har den afgørende vægt.

Netop ovenstående behandling peger på, at ved vurderingen af tilknytningskrav indgår forhold hos barnet, og endeligt barnets forhold til anbringelsesstedet. De hensyn, som der lægges afgørende vægt på skal altså være så konkrete som muligt. Det vil sige, at myndighederne skal undersøge barnets kontakt og relation til henholdsvis forældrene, plejeforældre, sit fysiske anbringelsessted. Desuden skal myndigheden samtidig undersøge barnet øvrige sociale kontakter, i form af skoleaktiviteter, fritidsaktiviteter og venskaber.

På baggrund af en undersøgelse af ovenstående nævnte hensyn skal myndigheden foretage en helhedsvurdering af samtlige hensyn, der spiller en rolle for det konkrete barn. Netop denne helhedsvurdering er årsag til en del problemer, fordi på den ene side, skal denne helhedsvurdering foretages i hver enkelte sag, der opstår om videreført anbringelse, men på den anden side kan udfaldet ikke skønnes på forhånd, fordi hensynene vægter forskelligt i den endelige afgørelse. Og netop på grund af det, er der brug for nogle hensyn, som skal vurderes. Det betyder samtidig, at i den konkrete sag vil nogle hensyn være mere væsentlige end andre, alt efter hvilken støtte barnet skal have.

Denne helhedsvurdering er netop det, som med andre ord udgør begrebet barnets bedste, og herunder at på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnets eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet.

Selvom barnet bedste har afgørende betydning i vurdering om videreført anbringelse, kan det dog samtidig konstateres, at kravet om så stærk tilknytning har væsentlig betydning.

Som udgangspunkt har den stærke tilknytning til anbringelsesstedet kun betydning. Alligevel kan barnets tilknytning til forældrene have en indirekte betydning. I den situation, hvor der skal træffes afgørelse om en videreført anbringelse, kan det på den ene side, hvis barnet kun har ringe eller sår ingen kontakt til sine biologiske forældre tale for videreført anbringelse, og omvendt såfremt barnet har så stærk tilknytning til sine biologiske forældre og ingen stærk tilknytning til anbringelsesstedet tale imod en videreført anbringelse.

Når først tilknytningskravet er konstateret enten eksisterende til forældrene eller ikke eksisterende til forældrene, afhænger det videreførløb af myndighedernes vurdering af, hvad der er barnets bedste.

Når myndighederne på den ene side vurderer, at der er tilknytning til forældrene, og denne er større end tilknytning til anbringelsesstedet, kan det være barnets bedste, at barnet ikke videreføres i en videreført anbringelse.

På den anden side, hvis myndighederne vurderer, at der ingen eller kun ringe tilknytning er til forældrene, men derimod stærk tilknytning til anbringelsesstedet, skal myndighederne vurdere, om det er af væsentlig betydning for barnet eller den unges bedste at forblive på anbringelsesstedet.

Netop denne vurdering kan være vanskelig at vurdere, da mange hensyn spiller ind. Foruden ovenfor nævnte forhold, skal det vurderes, om anbringelsesstedet fortsat kan give barnet tryghed, stabilitet og kontinuitet til barnets udvikling ligesom loven foreskriver det. Såfremt anbringelsesstedet kan gøre dette, taler det for, at barnet skal anbringes i en videreført anbringelse.

I den situation, hvor anbringelsesstedet ikke kan give barnet tryghed, stabilitet eller kontinuitet i anbringelsen, taler det imod en videreført anbringelse, fordi det ikke er barnets bedste at være på et anbringelsessted, hvor barnet ikke længere har en stærk tilknytning.

Barnet skal i sådan en situation beklageligvis tilbage til sine forældre. De biologiske forældre kan fortsat være de forældre, som barnet ingen særlig tilknytning havde til og ikke kunne tage vare på barnet, hvorfor anbringelse i første omgang kan have været nødvendig.

Eftersom anbringelsesgrundlaget for videreført anbringelse ikke længere foreligger, fordi barnet ikke længere har stærk tilknytning til anbringelsesstedet, og det ikke er for barnets bedste at være på det anbringelsessted, skal barnet hjemgives, uanset tilknytningen til forældrene. Dette indikerer også grunden til, hvorfor tilknytningen til forældrene ikke har betydning.

Dette må klart siges at være uden for området af, hvad der er barnets bedste. Denne situation er uholdbar, særligt fordi når barnet ender hos deres biologiske forældre, har barnet ingen tilknytning til det pågældende sted, barnet vil opleve et brud i sin opvækst, barnet vil opleve et alvorligt svigt i forhold til voksne samt myndighederne, og endeligt vil barnet opleve ikke at høre til nogen steder. Netop denne situation opfylder ikke formålet med lovgivningen, da barnet ikke vil opnå samme muligheder for personlig udvikling, sundhed og selvstændigt voksenliv i samme grad som dets jævnaldrende eller have kontinuitet i anbringelsen eller et trygt omsorgsmiljø.

Dette fører barnet helt tilbage til udgangspunktet for en almindelig anbringelse efter Servicelovens § 52, da barnet i denne situation får brug for særlig støtte.

Dette åbner netop op for problematikken med hensynet til barnets retssikkerhed, fordi såfremt ovenstående situation er en realitet bliver et barns bedste ikke varetaget, og dermed er barnets retssikkerhed svækket. Det har betydning for barnets retssikkerhed, fordi såfremt barnet er under 12 år, har barnet ingen klageadgang, anbringelsesstedet vil ikke klage, da det ikke længere er barnet bedste at forblive på anbringelsesstedet, og dermed har anbringelsesstedet ikke længere en interesse, og forældrene vil ikke klage, da de såfremt de har givet samtykke til anbringelsen nok accepterer, at barnet kommer hjem, og såfremt de ikke har givet samtykke til anbringelsen nok er glade for, at barnet kommer hjem. Dette strider direkte imod formålet med bestemmelsen om videreført anbringelse, herunder tilknytningen og dermed barnets bedste og hensynet til kontinuitet i anbringelsen af børn og unge. Dette er således et alvorligt brud med barnets retssikkerhed.

Ikke kun barnets retssikkerhed svækkes, men også forældres ret til familieliv efter Den Europæiske Menneskerettighedskonvention svækkes. Trods dansk lovgivning, dansk retspraksis, Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis om at videreført anbringelse ikke er et indgreb i familiens ret til familieliv, jf. kapitel 3 samt kapitel 4, afsnit 4.3., kan familien alligevel opleve det som et indgreb i deres familieliv, når deres barn bliver anbragt i en videreført anbringelse. Det er dog retligt set ikke et indgreb i retten til familieliv.

Udover at den biologiske familie kan opleve dette som et indgreb, er en særlig problemstilling, at plejeforældre også kan opleve en hjemsendelse som et indgreb mod deres ret til familieliv. Ifølge Den Europæiske Menneskerettighedskonvention kan retten til respekt for familieliv også i praksis omfatte plejefamilien efter omstændighederne. I de tilfælde myndigheden lægger til grund, at barnet ikke længere har så stærk tilknytning til plejefamilien, kan en hjemgivelse af barnet også anses for at være indgreb i familielivet for plejeforældrene. Da plejeforældrene også er omfattet af persongruppen, der har ret til familieliv, og anbringelse ikke er et indgreb i retten til familieliv, kan hjemgivelse af barnet ikke retligt set være et indgreb i plejeforældres ret til familieliv, hvis øvrige forskrifter ellers er opfyldte.

Det vil sige, at i det praktiske liv vil enten forældrene eller plejefamilien opleve et indgreb i deres ret til at være en familie, når barnet enten fortsætter sin anbringelse eller hjemgives, selvom indgrebet retligt ikke krænker deres ret til respekt for familieliv.

Endnu en problemstilling, som udspringer sig af en videreført anbringelse kan være uvisheden, om hvor længe en afgørelse om videreført anbringelse foreligger. På trods af at afgørelsen foretages på baggrund af, at det på kortere og længere sigt må antages at være af væsentlig betydning for barnets

bedste, kan den videreførte anbringelse stadig ophøre, såfremt der foreligger væsentlig ændrede forhold, at den videreført anbringelse ophører, jf. kapital 2, afsnit 2.5.1.

På den måde kan det på den ene side være en ulempe for særligt lidt større børn, da denne hele tiden skal bekymre sig, om hvilken ændret omstændighed der muligvis kan indtræde, og dermed kan begrunde, at barnet skal hjemgives. Men på den anden side er det Servicelovens formål, at barnet altid opholder sig det sted som på afgørelsestidspunktet antages, at være bedst for barnet.

Desuden er varigheden af den videreført anbringelse relevant, specielt for forældrenes og plejeforældres videre livsforløb, fordi begge parter skal planlægge deres liv efter, om hvorvidt en afgørelse om videreført anbringelse er en endelig afgørelse, som aldrig skal prøves på et senere tidspunkt, eller om der kan forekomme hændelser, som kan afbryde den videreførte anbringelse. På den ene side kan det være vigtigt for forældrene at få kendskab til, at en anbringelse af deres barn er for barnets bedste, og på den anden side kan det være vigtigt, at forældrene har kendskab til, at den videreførte anbringelse ikke udelukker en hjemgivelse af barnet.

Efter lovgivningen kan forældre få deres anbragte barn hjem igen, såfremt der sker væsentlige ændrede forhold. Væsentlige ændrede forhold kunne for eksempel være, at barnet eller den unge ikke længere føler et tilhørsforhold til anbringelsesstedet, og samtidig har opnået større tilknytning til forældremyndighedsindehaveren. Det vil samtidig sige, at hensynet til barnets tilknytning til forældrene i denne situation kan spille en rolle. Trods udgangspunktet er, at væsentlige ændringer enten skal ske hos anbringelsesstedet, barnet eller den unge, og det ikke er lovfastsat, at væsentlige ændringer kan foreligge hos forældrene, kan barnets tilknytning til forældrene alligevel indirekte have betydning. Forældres stigende tilknytning til barnet og barnets svækkede tilknytning til anbringelsesstedet får indirekte betydning, såfremt væsentlige ændrede forhold foreligger hos anbringelsesstedet, som gør, at barnets tilknytning til forældrene styrkes.

Netop hensynet til en øget tilknytning til forældremyndighedsindehaveren samtidig med at barnets tilknytning til plejeforældrene ikke længere er så stærk, at det på kortere eller længere sigt vil være barnets bedste at forblive på anbringelsesstedet, er et væsentligt hensyn, som indgår i vurderingen, når forældrene sender begæring om hjemgivelse af deres barn.

Omvendt kan netop dette også anses for at være et indgreb i retten som familieliv for plejeforældrene, såfremt der sker hjemgivelse. Men som anført er det retligt set ikke et indgreb i familielivet, såfremt det er velbegrundet i et væsentligt forhold, såsom at den plejeforældre barnet

var tilknyttet var afgået ved døden eller plejeforældrene skilles eller plejeforældrene flytter samtidig med, at barnet opnår større tilknytning til forældrene.

I og med at væsentlige ændrede forhold kan ændre eller ophøre den videreførte anbringelse, betyder det, at en afgørelse om videreført anbringelse som udgangspunkt opretholdes, medmindre der sker væsentlige ændringer hos anbringelsesstedet, barnet eller den unge.

I forlængelse af ovenstående kan det diskuteres, at i de tilfælde forældrene ikke samtykker til en anbringelse, men barnet har opnået en så stærk tilknytning, at det er barnets bedste at fortsætte sit ophold hos sine plejeforældre, kan forældrene frygte, at de fuldstændig mister retten til deres barn. Forældrenes frygt kan være retligt berettiget, da Adoptionsloven giver mulighed for plejeforældre at tvangsadoptere deres plejebørn, såfremt barnet har været i pleje hos plejefamilien i mindst 3 år.

Adoption er også mulig, såfremt den biologiske forældre ikke samtykker. I det tilfælde betegnes adoptionen som tvangsadoption jf. kapitel 5. Det vil sige, at plejeforældre på grund af væsentlige hensyn i form af tilknytning, stabilitet, kontinuitet, barnets bedste, herunder barnets egne synspunkter, har mulighed for at adoptere plejebarnet, selvom de biologiske forældre ikke samtykker. Det vurderes dermed, at afgørelsen tvangsadoption i høj grad vægter de samme væsentlige hensyn som ved videreført anbringelse.

Tvangsadoptionen begrundes navnlig i de tilfælde, hvor den biologiske forældre har fået diagnosticeret en psykisk lidelse eller har et misbrug og derfor er erklæret varigt uden forældreevne. Det vil sige, at såfremt de biologiske forældre ikke vil tillade en tvangsadoption, skal de undgå at blive erklæret varigt uden forældreevne, jf. TFA 2013.805.

Umiddelbart kan det retligt virke som om, at videreført anbringelse af et barn er første trin i processen, hvor myndighederne fjerner barnet fra hjemmet, og derefter kan tvangsadoption anses trin 2, hvor en endelig og retlig fratagelse af barnet fra hjemmet sker.

Men det er midlertidig ikke korrekt, fordi en tvangsadoption kræver som nævnt en erklæring om varigt forældreevnetab, såfremt den biologiske forældre ikke samtykker til adoptionen. Dermed kan det vurderes, at en tvangsadoption ikke nødvendigvis er trin 2 i myndighedernes mulighed for at fjerne barnet faktisk og retligt fra de biologiske forældre, også på trods af, at muligheden for tvangsadoption er blevet lempet i forbindelse med indførelsen af videreført anbringelse.

6.2. Sammenfatning af diskussion

På baggrund af ovenstående diskussion vurderes det, at det afgørende hensyn er barnets bedste, hvori hensynet til barnets tilknytning spiller en rolle.

Endvidere vurderes det at barnets tilknytning til forældrene har betydning i visse situationer, særligt såfremt der opstår væsentlige ændringer, herunder barnet opnår stærkere tilknytning til forældrene og svagere tilknytning til anbringelsesstedet, dog har tilknytningen til forældrene ikke betydning i beslutningen om videreført anbringelse.

Endeligt vurderes det, at de samme hensyn fremgår både i afgørelsen om videreført anbringelse som tvangsadoption, dog er det ikke en selvfølge, at tvangsadoption er næste skridt efter en videreført anbringelse, da det afhænger af en vurdering af de biologiske forældres evne til at være forældre for barnet.

7. Kapitel – Konklusion

Konklusionen på, hvornår væsentlige hensyn kan begrunde videreført anbringelse uanset betingelserne for anbringelse ikke længere er opfyldt, er, at væsentlige hensyn, herunder tilknytningskravet kan begrunde en afgørelse om videreført anbringelse, uanset betingelserne for anbringelse ikke længere er opfyldt, når det antages at være for barnets bedste at forblive på anbringelsesstedet.

Det er begrebet barnets bedste, som er hensynet til, at børn og unge kan anbringes i en videreført anbringelse, og det er det, fordi begrebet indeholder en afvejning af både lovfastsatte hensyn, retspraksis og normværdier, som udgør hensynet til barnets tilknytning til anbringelsesstedet. Afvejningen foretages på baggrund af myndighedernes lovfastsatte pligt til at undersøge barnets forhold, og derigennem vurdere, hvad barnet rent faktisk er tilknyttet til. Derefter vil myndigheden eventuel iværksætte en videreført anbringe, hvis det er det bedst for barnet på kortere og længere sigt.

I afvejningen indgår først og fremmest hensynet til barnets tilknytning. Når barnets tilknytning vurderes indgår forhold såsom barnets forhold til anbringelsesstedet, barnets forhold til de personer, som er på anbringelsesstedet, barnets forhold til venner, skole/institutioner og fritidsaktiviteter. Derudover indgår hensyn til, at barnet skal have kontinuitet i sin anbringelse, som skal være stabil, og ikke mindst være forudsigelig for barnet. Samtidig er det også afgørende, at inddrage barnet, således barnets synspunkter kommer frem i sagen. Disse konkrete hensyn skal således indgå i den vurdering, der udgør barnets tilknytning til anbringelsesstedet.

Det vil altså sige, at det altafgørende hensyn, som godtgør, at videreført anbringelse kan foreligge, uanset de almindelige betingelser for anbringelse ikke længere foreligger, er således på baggrund af en undersøgelse af tilknytningen, som også udgør grundlaget for at vurdere hensynet til barnets bedste. Det betyder, at uanset hvilke hensyn der er indgået i vurdering - om det er i forhold til myndigheder, barnets forældre, barnets plejeforældre, andre og uanset hvilket indgreb myndigheden foretager, skal afgørelsen om en videreført anbringelse begrundes i hensynet til barnets bedste.

Til trods for, at begrebet barnets bedste ikke umiddelbar kan defineres, indeholder begrebet juridisk set en retlig standard, hvor hensyn til samtlige af barnets forhold indgår. De forskellige hensyn afvejes af myndighederne inden en endelig afgørelse om videreført anbringelse træffes. Dog er det

særlig vigtigt at bemærke, at ved vurdering af, hvad barnets bedste er, medtages ikke en vurdering af barnets tilknytning til barnets biologiske forældre, hvilket også betyder at uanset barnets stigende tilknytning til det biologiske forældre hjemgives barnet ikke, såfremt myndighederne vurderer, at barnets bedste fortsat er på anbringelsesstedet.

Endvidere er konklusionen på, hvilken vægt barnets tilknytningen til de biologiske forældre har for afgørelsen om videreført anbringelse, at det kun er barnets tilknytning til anbringelsesstedet, som tillægges vægt, når afgørelse herom skal træffes. Det fremgår således direkte af Servicelovens § 68a, at det er barnets tilknytning til anbringelsesstedet, der tillægges vægt ved afgørelsen om videreført anbringelse, og dette fremgår ligeledes af det foreliggende retspraksis samt af forarbejder.

Barnets tilknytning til de biologiske forældre er dog ikke helt uden betydning. I den situation, hvor kommunalbestyrelsen skal behandle en anmodning fra forældrene om hjemgivelse, fordi der er sket væsentlige ændringer, skal det som udgangspunkt heller ikke tillægges vægt, hvis barnet har tilknytning til forældrene, da de væsentlig ændringer efter ordlyden kun refererer til væsentlig ændringer hos anbringelsesstedet, barnet eller den unge og ikke hos forældrene. Men det kan udledes af ovenstående behandling, at barnets tilknytning til forældrene tillægges vægt, såfremt barnet opnår større tilknytning til forældrene, samtidig med at barnets tilknytning til anbringelsesstedet svækkes, hvorfor barnets tilknytning til forældrene i disse situationer indirekte kan tillægges vægt.

Afslutningsvis vurderes således, at barnets bedste eller den unges bedste afgøres ved at foretage en konkret vurdering af de foreliggende omstændigheder i den enkelte sag.

8. Kapitel - English abstract

A Master Thesis in Social Law concerning children and young people under the age of 18 in continued care or continued residential care, although the legal foundation for care or residential care no longer exist.

This Master Thesis in the field of social service law will treat the topic of children or youngsters under the age of 18, who are in continued care or in residential care, where the legal foundation for such care no longer exist.

The main research question of the Thesis is, when essential considerations give the grounds for a continued care or residential care, although the legal foundation for care or residential care no longer exists. In addition the Thesis will research how the attachment requirement affect the final decision about continued care made by the authorities.

The research question formulated above will be analysed making use of the Danish social legislation amongst the Danish regulation on Adoption. Furthermore, the Convention on the Rights of the Child and the European Convention on Human rights will be discussed as a part of international law perspective. In addition to that, the Thesis will use legislative preparatory work and case law. The reason for choosing those particular legal materials is, that it will give an understanding of and give grounds for a comparison of the concept of attachment and the best interest of the child, which is essential to clarify in the Thesis.

Throughout this Master Thesis I will make use of a legal method called the dogmatic method and it will be a tool for description, analysis and systematization of the current Danish social legislation regarding continued care or continued residential care.

The first thing to investigate is the social regulation on children and youngsters under 18 according to the law on social service. This give a necessary overview, which helps in understanding of the meaning of the term continued care or continued residential care as well as in discovering, which legal conditions, such as the attachment requirement need to be fulfilled before continued care or residential care can be implemented.

The next step is to elaborate on the concepts of continued care and continued residential and the attachment requirement. Here a thorough analysis will be undertaken with, the help of Danish law as well as international law.

Furtherer investigation of the essential considerations will focus on the consideration of the best interest of children, international law and forced adoptions. This will help in understanding of the considerations for care without having other grounds than attachment.

The following section of the Thesis focuses on the various considerations that play a role, when making a final decision about continued care or residential care of a child or a youngster.

The conclusion of this Master Thesis is, that the main purpose of the Danish social regulation on children and youngsters is to create stability and continuity for the children and youngsters under the age of 18. Thus the attachment of children or youngsters is important while making a decision about care or residential care. Additionally it needs to be taken into consideration that the vulnerable children should obtain the best options for personal development, healthcare and development into adult life as other children at the same age do.

These considerations should be managed as early as possible, so that the children, who need support, do not experience restrictions to options of getting a life comparable to the lives of children at the same age.

A decision on continued care or residential care is a specific assessment of the children itself and all the factors with an impact on the particular child, amongst others, the family, the residential institution or home, people at the residential or home, friends, school, sports and other activities, and other considerations, which has an impact on the child.

All the criteria mentioned above will be weighed with the attachment requirement, which form the most important consideration – the best interest of the child, when a decision on continued care or residential care is made.

Therefore the answer to the Thesis research question is that essential considerations give the grounds for a continued care or residential care, although the legal foundation no longer exists, when it is the best interest of the child.

9. Kapitel - Register

Lov

- Lov nr. 254 af 2014 - Lov om social service.
- Lov nr. 392 af 2013 – Lov om adoption
- Lov nr. 628 af 2010 – Barnets reform.
- Lov nr. 318 af 2009 - Ændring af lov om social service.
- Lov nr. 1442 af 2004 – Anbringelsesreform.
- Lov nr. 466 af 2000 – Ændring af lov om social service

Retspraksis

- U1975.851B
- U1978.709V
- U2011.313 V (TFA2011.91/1)
- U2012.344V (TFA2012.83/1)
- TFA 2013.505
- TFA 2013.570
- TFA 2013.805

Internationalekonventioner

- FN's Børnekonvention (artikel 3 og artikel 9)
- Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (artikel 8)

Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols praksis

- EMD 8. juli 1989 (nr. 9749/89)– W mod Storbritannien
- EMD 28. oktober 2010 (nr. 52502/07) – Aune mod Norge
- EMD 31. maj 2011 (nr. 35348/06)– R og H mod Storbritannien

Principafgørelser

- Principafgørelse 83-10
- Principafgørelse 128-10 (se U2011.313 V - TFA2011.91/1)

Lovforslag

- Lovforslag nr. 178 af 2009/2010.
- Lovforslag nr. 116 af 2009.
- Lovforslag nr. 105 af 2008.
- Lovforslag nr. 133 af 2006/2007.
- Lovforslag nr. 232 af 1999.

Betænkning

- Betænkning nr. 1463 af 2005– retssikkerhed i anbringelsessager.

Vejledning

- Socialministeriets vejledning nr. 9007 af 2014

Lov bilag

- Lovforslag nr. 116 af 2008/2009, Bilag 1.

Ombudsmandsudtalelse

- Redegørelse fra ombudsmanden af den 14. april 2014, dokument nr. 13/05229-11/CLA

Forskningsmateriale

- SFI undersøgelse – Det internationale forskningscenter for Velfærds undersøgelse fra 2008 om Anbragte børns vilkår og udvikling.

Juridisk litteratur

- Carsten Munk Hansen, Rettens grund, filosofi, videnskab, metode, 2010, kapitel 12.
- Bente Adolphsen, Udsatte børn – Foranstaltninger efter serviceloven, 2. udgave, Social skriftserie Den Sociale Højskole i Aarhus, nr. 4. side 8-12, 25, 33, 37.
- Bente Adolphsen, Udsatte børn – Anbringelse, 2. udgave, Social skriftserie Den Sociale Højskole i Aarhus, nr. 6. side 8-30.
- Jon Andersen, Socialforvaltningsret, 5. udgave, Forlaget Nyt Juridisk Forlag 2013, side 99, 100.
- Kirsten Ketscher, Socialret – Almindelige principper, Retssikkerhed og administration, Grundværdier, 2. udgave/1.oplag, Forlaget Thomson A/S 2002, side 97, 162,

- Kirsten Ketscher, Socialret – Principper, Rettigheder, værdier, 3. udgave/1.oplag, Forlaget Thomson A/S, 2008, side 171-173.
- Jon Fridrik Kjølbro, Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, 3. udgave, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, side 617.